

KORECE AKRABALIK HİTAPLARI İLE KADININ TOPLUMSAL STATÜSÜ ARASINDAKİ İLİŞKİ VE GÜNÜMÜZ DEĞİŞİMLERİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN KOREAN KINSHIP TERMS AND SOCIAL STATUS OF WOMEN AND CURRENT CHANGES

Özlem GÖKÇE

Öğr. Gör. Dr., Ankara Üniversitesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü,
Kore Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı,
gokce_ozlem@hotmail.com

Öz

Kore kültürünün dildeki en belirgin yansımalarından biri hitaplarda görülmektedir. Bunların içinde yoğun bir çeşitliliğe sahip olan akrabalık hitapları Kore'nin geçmişten günümüze değerlerinin taşıyıcısı konumundadır. Kore toplumu Konfüçyüsçülüğün etkisiyle geleneksel olarak erkek merkezli bir aile anlayışına sahip olduğu için kadının ailedeki ve toplumdaki konumu bu anlayışa bağlı olarak şekillenmiş ve bu durum akrabalık hitaplarına yansıtılarak bunlarda cinsiyetler arasında bir asimetri oluşturmuştur. Ancak cinsiyetler arası asimetrinin eskisi gibi hoş karşılanmadığı günümüz toplumunda mevcut akrabalık hitaplarının halkın bir kesimi tarafından çağın gerisinde kaldığı düşünülmekte ve ciddi bir hoşnutsuzluk yaratmaktadır. Bu çalışma, akrabalık hitapları ile Kore kadının toplumsal statüsü arasındaki ilişkiyi göstermekte ve modern Kore toplumunun bu akrabalık hitaplarına bakış açısını ele almaktadır. Son yıllarda akrabalık hitapları ile ilgili olarak halkla yürütülen anket çalışmalarında katılımcılar günümüz toplum değerleriyle bağdaşmayan bazı akrabalık hitaplarıyla ilgili rahatsızlıklarını dile getirmiştir. Kadının evlendikten sonra eşinin kardeşlerine yönelik kullandığı terimlerde saygınlık anlamı bulunurken erkeğin, karısının kardeşlerine yönelik kullandığı terimlerde hiçbir saygınlık anlamı bulunmaması şikayet konusu olan hitaplardandır. Anketlerde özellikle kadın ve gençler bu hitapları kullanma konusunda çekincelerini dile getirmiştir. Çalışmada bunun gibi ataerik unsurlar içeren hitaplarla ilgili halkın bir kesimindeki rahatsızlığa karşılık vermeye çalışan devletin tutumu da ele alınmıştır. Anket ve devletin hazırladığı kılavuzlardan yola çıkarak akrabalık hitaplarındaki kadının geleneksel konumunun günümüz toplumunda nasıl karşılık bulduğu açıklığa kavuşturulmak hedeflenmiştir. Çalışma, bu açıdan akrabalık hitaplarını kadının toplumdaki statüsü, değişen kadına bakış açısı ile ilişkilendirerek ele alarak dil-kültür-toplum ilişkisi temelinde bir değerlendirme yapmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Halkın akrabalık hitaplarına bakış açısı çeşitli kurumlarca yürütülen anketler üzerinden incelenmiştir. Aynı zamanda devletin tutumu Kore Dil Kurumu'na ait akrabalık hitaplarındaki cinsiyetçi öğeleri ayıklamaya çalıştığı kılavuzlardan yola çıkarak tespit edilmiştir. Geleneksel akrabalık terimlerinin günümüz Kore toplumunda tamamen ortadan kalkmasının mümkün olmadığı ancak halkın değişime açık olduğu sonucuna varılmıştır.

Abstract

One of the most salient reflections of Korean culture in the language is seen in terms of address. Among these, the kinship terms, exhibiting a wide diversity, carry Korea's values from the past to the present. Influenced by Confucianism, Korean society traditionally has maintained a male-centered family structure, which has shaped the social position of women. This has been reflected in kinship terms, creating an asymmetry between genders in the terms. However, in today's society, where gender asymmetry is not well-received as before, certain groups within society consider the existing kinship terms outdated, leading to a significant discontent. This study demonstrates the relationship between kinship terms and the social status of women in Korea and explores modern Korean society's perspective on these terms. In recent surveys conducted with the public on kinship terms, respondents have expressed their discomfort with some kinship terms that are incompatible with contemporary social values. One of the complaints is that the terms used by women for their husbands' siblings after marriage have the meaning of respect, while the terms used by men for their wives' siblings do not have any meaning of respect. In the surveys, especially women and young people expressed hesitations and discomfort about using these terms. The study also examines the attitude of the state, trying to respond to the discomfort of the young and women regarding such patriarchal terms. Based on the surveys and the guidelines prepared by the state, the aim is to clarify how the traditional position of women in kinship addresses is represented in today's society. The study evaluates kinship terms in relation to the status of women and the evolving perspectives on gender roles, assessing the relationship between language, culture, and society. The document analysis method, a qualitative research approach, was employed in this study. The public's perspective on kinship terms was analyzed through surveys conducted by various organizations. In addition, the government's stance was examined based on the Korean Language Association's guidelines, which aim to eliminate sexist elements in kinship terms. The study concludes that while traditional kinship terms are unlikely to disappear completely in contemporary Korean society, the public is open to change.

Makale Bilgisi

Türü: Araştırma makalesi
Gönderildiği tarih: 9 Ağustos 2024
Kabul edildiği tarih: 10 Aralık 2024
Yayınlanma tarihi: 25 Aralık 2024

Article Info

Type: Research article
Date submitted: 9 August 2024
Date accepted: 10 December 2024
Date published: 25 December 2024

Anahtar Sözcükler

Korece Akrabalık Hitapları; Kore Kadının Toplumsal Statüsü; Kore Aile Yapısı; Cinsiyetçilik; Modern Kore Toplumunda Kadının Yeri

Keywords

Korean Kinship Terms; Social Status of Women; Korean Family Structure; Sexism; The Place of Women in Modern Korea

DOI

10.33171/dtcjournal.2024.64.2.14

Giriş

Hitaplar dil-kültür ilişkisi açısından önemli bir yere sahiptir. Hitap terminolojisindeki çeşitlilik, o dilin konuşulduğu topluluk ya da toplumun kültürel özelliklerine dair sinyaller verir. Bir dil topluluğunun değer yargılarına, ilişkilere bakış açısına, düşünce yapısına dair önemli ipuçları sunma özelliğine sahiptir.

Korecedeki zengin hitap sistemi Kore toplumunun hayata bakış açısını, değer yargılarını, geleneklerini oldukça belirgin bir şekilde yansıtmaktadır. Kibarlık, saygı, toplumsal cinsiyet, hiyerarşi gibi olgularla da yakından ilgili hitaplar ilişkileri düzenlemede, belli bir seviyede tutmada doğrudan etkilidir. Kişiler arasındaki samimiyet, sosyal statü, hiyerarşi konuşmada muhatapların birbirlerine nasıl sesleneceğini belirleyen faktörlerdir. Bu faktörleri temel alarak seçilen hitaplar sayesinde kişiler arası ilişkiler bir düzende ilerler. Yanlış kullanımı ise bireyler arası ciddi problemlere yol açabilecek kadar kuvvetli bir etkiye sahiptir.

İş yaşamında, sosyal hayatta, resmi ortamda, aile içinde birbirinden farklı kullanımlara sahip hitaplar içinde akrabalık hitapları kendine özgü bir yere sahiptir. Çekirdek ve geniş aile bireylerinin her birine özgü seslenme sözcüklerinin bulunması, konuşucunun cinsiyetine göre değişmesi, toplumun ataerkil değerlerini, aile anlayışını, kadına bakış açısını içinde barındırması açısından akrabalık hitapları Koreceye özgü bir tablo çizmektedir.

Hitaplar toplumdilbilimsel açıdan değerli bir araştırma alanıdır. Aynı zamanda dil-kültür çalışmacıları için de oldukça önemlidir. Türkiye'de Korecenin dil ve toplum ilişkisi üzerine pek çok çalışma bulunmakla birlikte, akrabalık hitapları ile kadının toplumsal statüsü arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Oysa Kore kültürünü ve toplumun değer yargılarını anlamada, aynı zamanda Kore toplumunun geçirdiği sosyal dönüşümü derinlemesine analiz etmede hitaplar önemli bir kaynak teşkil eder. Bu çalışma, alandaki bu eksikliği gidermeye katkı sağlayacak ve Korecedeki akrabalık hitaplarına, geçmişte ve günümüzde Kore kadınının toplumsal statüsü bağlamında ışık tutacaktır.

Çalışmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu çalışma, Korecedeki akrabalık hitapları ile Kore toplumundaki kadının statüsü, geleneksel aile anlayışı ve bu anlayışlardaki toplumsal değişimler arasındaki ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma aşağıdaki sorulara cevap aramaktadır.

- Korecedeki akrabalık hitaplarıyla kadının toplumsal statüsü arasında ne tür bir ilişki vardır?

- Modern toplumda insanlar akrabalık hitapları ve kadının toplumsal statüsü arasındaki ilişki hakkında nasıl düşünmektedir?
- Kadının toplumdaki ve ailedeki yeri ile ilgili değişimler Korece akrabalık hitaplarını nasıl etkilemektedir?
- Devlet akrabalık hitaplarıyla ilgili hangi çalışmaları yürütmektedir ve kaydedilen gelişmeler nelerdir?
- Akrabalık hitaplarının gelecekte değişme olasılığı nedir?

Bu sorulara yanıt vererek akrabalık hitapları ile kadının toplumsal statüsü arasındaki yakın bağ anlaşılacak ve toplumun kadına bakış açısındaki değişimlerin akrabalık hitaplarını nasıl etkilediği irdelenecektir.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada nitel veri analiz yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle Korecedeki akrabalık hitaplarının genel özellikleri tanıtılmıştır. Bu hitaplar içinde kadının toplumsal statüsü ile ilişkili olanlar tespit edilmiş ve analiz edilmiştir. Ardından hükümetin ve çeşitli araştırma şirketlerinin akrabalık hitaplarıyla ilgili halkın nabzını ölçtüğü çalışmalar aracılığıyla toplumun akrabalık hitaplarıyla ilgili yaşadığı sıkıntılar kadının toplumsal statüsü ile sınırlandırılmak suretiyle ortaya konulmuştur. Bu sıkıntılara bağlı olarak akrabalık hitaplarının değişimi için yürütülen çalışmalar tanıtılmıştır. Bunun için Kore Dil Kurumu (KDK)'nun web sitesindeki Koreceyle ilgili 1985-2024 yılları arasında hazırlanan 976 doküman taranmıştır. Bunların içinde dili standardize etmek için hazırlanmış 1992 Standart Konuşma Kılavuzu (bundan sonra: 1992), 2011 Ölçünlü Dilde Nezaket Kuralları (bundan sonra: 2011) ve 2018 Toplumsal İletişim İçin Dil Politikaları Araştırması-Ölçünlü Dilde Nezaket Kuralları Odağında (bundan sonra: 2018) kılavuzları temel alınmıştır. Bu üç kılavuz, hitapları bütün yönleri ve detaylarıyla ele alması sebebiyle seçilmiştir. Bunların haricindeki birkaç belgede daha hitaplar ele alınmış olmakla birlikte bunlar ya bu üç kılavuzun hazırlığı için yürütülmüş temel düzey çalışmalardır ya da bu üç kılavuzdaki bilgileri içermektedir. Dolayısıyla bunlar çalışmaya dahil edilmemiştir. Doküman analizi yöntemiyle 1991, 2011 ve 2018 detaylı şekilde incelenerek akrabalık hitaplarındaki kadının statüsüyle ilgili negatif unsurlar için devlet bazında yürütülen çalışmalar analiz edilmiştir.

Çalışmadaki Korece sözcüklerin çeviriyazısı için Türközü ve Ölçer (2019)'den yararlanılmış olmakla birlikte özel isimler uluslararası bilinirliği olmasından kaynaklı İngilizce yazılış şekilleri ile bırakılmıştır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Literatürde akrabalık hitapları çeşitli açılardan irdelenmekte ve sorunlu yanları tespit edilmektedir. Araştırmacılar bu sorunlu kısımlar için çeşitli öneriler, çözümler de sunmaktadır. Ancak bu çalışma Korecedeki akrabalık hitaplarının sorunlu kısımlarından yalnızca kadının statüsü ile ilgili olanları ele almakta ve modern Kore toplumunda bu hitapların yerini halkın bunlarla ilgili düşüncelerinden ve devletin tutumundan yola çıkarak irdelemekle yetinmektedir.

KORE TOPLUMUNUN GELENEKSEL DEĞERLERİ, AİLE ANLAYIŞI VE KADIN

Birbirinden farklı inanış ve öğretilerle kültürünü şekillendirmiş olan Kore halkı geleneksel olarak bazı değerleri ön plana çıkarmıştır. Kore toplumunun önemli değer yargıları araştırmacılar tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Kang (2007, s. 15-16), Korelilerin değer yargılarını ailecilik, toplulukçuluk, otoriterlik, farklılığın yanlışı olduğu, Konfüçyüsçülük dinamizmi, eğlenme felsefesi, dini inançlar ve kendinden geçme, karmaşıklıktan doğan sanat anlayışı, Güney ve Kuzey Kore'nin birleşme eğilimi, değişen değer yargıları olarak sınıflandırmıştır. Yu (2011, s. 41-42), biz anlayışı, görgü kuralları, ortaklık, ilişki, itibar, hissiyat, statü, erkek merkezli olma, kadercilik, üst bağlamsal kültür, çabuk çabuk kültürü, en iyiyi hedefleme, dayalılık kültürü olarak kategorilendirmiştir. Korelilere has bu değer yargıları yaşam stillerini şekillendirmektedir. Bunların içinde Kang'ın sınıflamasındaki ailecilik, toplulukçuluk, otoriterlik, Konfüçyüsçülük; Yu (2011)'daki ilişki, görgü kuralları, erkek merkezli değer yargıları günümüzdeki akrabalık hitaplarını anlamak için önemlidir.

Bu değer yargılarının içinde Konfüçyüsçülük pek çok açıdan ön plana çıkmaktadır. Yoon (1994, s.17), Korelilerin karakterini şekillendiren harici ve dahili birçok unsurun bulunduğunu ancak ana etkinin Konfüçyanizmden geldiğini belirtmektedir. Kore Yarımadası'nda yüz yıllarca etkisini sürdürmüş, Choson Hanedanlığı (1392-1897) zamanında devletin resmi ideolojisi haline gelmiştir. Dolayısıyla halkın yaşam tarzında, düşünce yapısında önemli bir yere sahip olmuştur. Yukarıda sayılan diğer değer yargılarıyla da iç içe geçmiştir.

Koreliler bireyler arasındaki ilişkilerde keskin bir hiyerarşi gözetir. Bu keskin ast-üst ilişkisini hayatın her kademesinde görmek mümkündür (Gökmen ve Pala, 2019: s. 98). Ailede, sosyal yaşamda herkesin bir yeri vardır ve bireyler bu rollere göre yaşamlarını sürdürürler. Çeşitli ilişkilerin iç içe geçtiği kolektivist toplumda ilişkilerdeki hiyerarşi mutlak surette uyulması gereken bir normdur ve bu

hıyerarşıden çıkış toplımdan aforoz edılme anlamına gelır (Cheon, 2007, s. 120). “Konfüçyanızmdede temel olan yaşça büyük ya da konumca yukarıda olan kışının alttaki tarafından saygı görmesıdır. Aynı zamanda küçük olanın büyüğe karşı yerine getırmesi gereken yükümlülükler daha fazladır” (Choi, 1995, s. 116). Bu hıyerarşı kùltürünün kökenlerini Kore'nin yüzyıllarca pırın tarımı yapmasıyla ilişkilendiren çalışmalar da vardır. Pırın üretımı kolektif bir işbirliği halinde gerçekleşirdi ve üretim sürecinde genellikle mahalledeki yaşça en büyük ve bilgili kışiler karar yetkisine sahipti. Bu alışkanlık Konfüçyüs'ün beř ilişki tipinde önerilen büyük ve küçük arasındaki ilişki de katı bir hıyerarşı anlayışı ve küçükten büyüğe itaat etmesi beklentisi ile birleşti ve toplumda öne çıkan bir özellik olarak kendine yer edindi (Lee, 2021, akt. Kim, 2021, s. 42).

Konfüçyanızmdede aile, toplumun temel taşı olarak görülmektedir. Batı'da birey toplumu oluştıran temel bireyken Konfüçyanist kùltürlerde aile, toplumu oluştıran temel parçadır (Ju, 2011, s. 184). Toplumsal düzen ailede başlar (Chung, 2015, s. 77). Bu sebeple Konfüçyüs'ün öğretilerinde ailedeki roller, hıyerarşı ve yaş sıklıkla vurgulanır. Konfüçyüs'ün vurgularından Türkçeye “hayırlı evlat” olarak çevrilebilecek “hyo” kavramı hem geleneksel Kore yaşantısında hem de günümüzde hala aile ilişkilerinin temelinde yatan değerlerden biridir. Hayırlı evlat olmak için evlatların gençken anne babaya hürmet göstermesi, baba tarafından alınan kararları uygulaması ve yaşlandıklarında onların bakımını üstlenmesi beklenir. Konfüçyüs, yalnızca ebeveyn-evlat ilişkisini tartışmamış, toplumun bir düzen ve uyum içinde yaşamasını temin eden toplamda beř ilişki tipi (oryun) tanımlamıştır. Bunlardan biri de karı koca arasındaki ilişkidir. Ona göre kadın kocasına karşı itaatkar ve sadık olmalıdır (Kee, 2008, s. 4). Konfüçyüsçülük Yarımada'ya girmeden önce Goryo Hanedanlığı (918-1392) döneminde aile yapısının baba soylu ve ataerkil olmadığı düşünülse de (Lee, 2010, s. 105) Konfüçyüs'ün öğretilerinin etkisiyle halk otoriterlik, erkek merkezli aile yapısı, büyüğe hürmet gibi alışkanlıklar geliştirmiştir. Kim (2021, s. 44), Konfüçyüsçü geleneğin Korelilerin DNA'sına işlediğini ve Korelilerin zihninde ve bedeninde yerleşik bir hal aldığını belirtir. Bu kadar yerleşik bir anlayış geleneksel toplumda oldukça ataerkil bir aile anlayışı hakim kılmıştır. Ailede ve toplumda kadının yapabilecekleri sınırlıydı. Köroğlu (2009, s. 187), modernleşme öncesi kadının aile içindeki konumunun kocasından sonra geldiğini, ondan izin almadan dışarı bile çıkamadığını, ev işlerine, çocuklara ve kocaya bakmakla yükümlü olduğunu belirtir. Kadın “samcionđ” adı verilen üçlü sisteme tabidir: evlilikten önce babasına, evlendikten sonra kocasına, kocasının ölümünden sonra erkek evladına bağlı olarak yaşamaktaydı (Lee 2022'den akt.: Köroğlu, 2009, s.187). Bu sistemin

içinde çocuklardan ise “hyo” ilkesine uymaları beklenirdi. Bu tarz aile anlayışına göre aile bireyleri arasında bir hiyerarşi vardır ve hiyerarşide aile bireylerinin yetkileri ve kendilerinden beklenen sorumluluklar birbirinden farklıdır.

“Demir devrinde, yerleşik hayata geçilmesi ile tarım, dolayısıyla da erkeğin iş gücü önem kazanmaya başlamış ve bu dönemde erkekler ağır işleri yaparken, kadınlar da daha hafif olan işlerle uğraşmakta ayrıca çocuğa bakmak, yemek pişirmek ya da dikiş dikmek gibi işlerle meşgul olmaktadır” (Altundağ, 2013, s. 437). Geleneksel Kore toplumunda erkek yalnızca aile içinde değil, tüm toplumda yetki sahibidir. Yu (2011, s. 59), erkek merkezli kültür anlayışına göre geleneksel düşünce yapısının temelinde erkeğin merkezde olmasını “erkek tercih sebebidir”, “erkeğin sözü geçerlidir”, “erkekler ağlamaz” gibi ifadelerle somut bir şekilde örneklendirir. Yu, bu geleneksel düşüncenin günümüzde kısmen devam ettiğini belirterek kadınlarda sık rastlanan bir “bayram hastalığı”ndan bahsetmektedir. Bayramın tadını çıkarmak ve tatil yapmak yerine sürekli hizmet etmek, yemek yapmak, servis yapmak zorunda kalan kadınların bayram sonrasında stres ve yorgunluğa bağlı olarak hastalanmalarını anlatan bir tabirdir (Yu, 2011, s. 60). Hayatın içinden bu somut örnekler erkek merkezli kültürün ve aileyi önceleme alışkanlığının Kore toplumunun geçmişten bugüne taşıdığı en belirgin kültürel özelliklerinden biri olduğunu göstermektedir.

Geleneksel ataerkil düşüncenin günümüzde aile içinde hala belirgin olduğunu belirten araştırmacılardan Kang (2000, s. 366)’a göre kayınvalide ve kayınpedere hürmetle hizmet etmek, kocaya karşı sessiz ve itaatkar olmak, çocuklara karşı ilgili ama bir yandan da geçim için ek işler yapma gibi görevleri içeren iyi bir eş ve anne rolü kadınlığın psikolojik temelini oluşturmaktadır. Kang (2000, s. 366), ataerkil yaşam prensiplerinin devam ettiği alanlardan bir diğeri evlilik sistemi olduğunu dile getirir. Evlilik, birbirine eşit kadın ve erkeğin hayatlarını birleştirmesinden çok kadının başka bir “ev”e dahil olması anlamına gelir. Kadının kütüğü kocasının ailesine taşınır ve bu şekilde yeni bir aileye girer. Kadın eşit bir yaşam değil, yerine getirdiği görevlerle erkek merkezli bir yaşam sürer (Kang, 2000, s. 367). Kadın yalnızca aile içinde erkek merkezli bir yaşam sürmemiş, eski zamanlarda birçok toplumsal haktan da mahrum bırakılmıştır. Aldığı eğitim de buna bağlı olarak ev işlerinde becerilerini geliştirmek ve ataerkil bir hayatın sürdürülmesini sağlamakla sınırlıydı (Kim, Yang, Heo & Yu, 2001, s. 56).

Korelilerin kültürel özelliklerinden biri olarak görgü kuralları da değer yargıları içinde önemli bir yer tutar. Günlük yaşamda bireylerin bu kurallara uyması büyük önem arz eder. Okulda alt sınıftaki öğrencinin, üst sınıftaki öğrenciye saygılı konuşması, konuşurken takındığı hal tavırlar, saygılı selamlaşmaları, dilde yaş ve sosyal statüye göre hiyerarşik bir yapılanmanın bulunması Korelilerin günümüzde hala bu kurallara dikkat ederek yaşamlarını sürdürdüklerinin bir kanıtıdır.

Kolektivizm de Kore'nin öne çıkan toplumsal özelliklerinden biridir. Han ve Ahn (1994, s.304), Korelilerin kendi bireyselliklerini ifade etmesi ve bağımsız olarak kendi becerilerini geliştirmesi yerine grup bütünlüğü, kendilerini grup içi etkinliklere adanma, grup içi benzerlik ve fikir birliğine varma yönünde bir eğilim göstermelerini sağladığını belirtir. Kültürel boyutlar kuramının sahibi Hofstede, kültürel boyutlara göre ülkeleri sınıflandırdığı çalışmasında Kore'nin bireysellik boyutunda 18 puan aldığını göstermektedir (t.y.). Bu da Korelilerin oldukça kolektivist bir toplum olduğunu kanıtlayan çalışmalardan biridir.

Geleneksel Değer Yargıları, Aile Anlayışı ve Kadına Bakış Açısındaki Dönüşüm

Toplum yıllar içinde dönüşüm geçirmiş ve geleneksel olarak ataerkillik, hiyerarşi, büyüğe hürmet, bireysel faydadan ziyade topluluğun faydasını gözetme gibi kültürel özelliklerin ön planda olduğu bir toplumdan zaman içinde endüstrileşme ve küreselleşmeyle birlikte modern ve daha bireyselci bir topluma geçilmiştir. Bu dönüşümde kadının toplumdaki yeri de büyük oranda değişmiş, erkeklerle eşit bireyler olarak kabul görmeye başlanmıştır.

Tarihsel süreçte Kore toplumunda kadına bakış açısının değişiminde bazı önemli olaylar vardır. Bu olaylar kadının statüsündeki değişimde domino taşı etkisi yaratmıştır.

Aydınlanma dönemi (1894-1919) Kore kadınları için dönüm noktası olmuştur; dış güçlerin etkisiyle kadın geleneksel rollerinden sıyrılmaya başlamış, haklara sahip olmaya başlamıştır (Köroğlu, 2019). Tarihsel olarak Kore kadınının toplumdaki yerini geliştiren başka faktörler de vardır.

Hristiyanlığın misyonerler aracılığıyla ülkeye girmesi de bu konuda fark yaratmıştır (Köroğlu, 2009). Hristiyan inancıyla gelen Batı kültürü aracılığıyla, erkek merkezli Konfüçyüsçü normların var olan tek yaşam tarzı olmadığı bilinci ile kadınların da erkekler ile eşit insanlar ve bireysel varlıklar olduğu bilincinin altyapısı hazırlanmıştır (Jeong, 2021, s. 75). Misyonerlerin o dönem kadınların eğitimi için

açtıkları okulların bazıları Kore’de hala eğitim vermektedir. Ülkenin en meşhur üniversitelerinin bazıları o dönem Batılı misyonerlerce açılmış, kadınların eğitim almasına imkan yaratılmıştır.

Kadının statüsündeki ilerlemeler yalnızca yabancı etkisiyle sınırlı değildir, aynı zamanda Kore’nin kendi köklerinden doğan bazı düşünceler de etkili olmuştur. Batı dinlerine tepki olarak 1860’ta ortaya çıkan “Donghak” düşüncesi “doğu bilimi” anlamına gelir ve insan eşitliğini, toplumsal yenilenmeyi, cinsiyet eşitliğini savunur (Jeong, 2021, s.75).

Kadının toplumsal konumunda fark yaratan bütün bu süreçlerin üstüne savaş sonrası hızlı ekonomik kalkınmayla da toplumsal değerler hızlı bir dönüşüm geçirmiştir. Cinsiyetler arası eşitliğin, bireyselliğin öne çıktığı Batılı değerler toplumda kök salmaya başlamıştır. Kore savaşı sonrası hızlanan feminist hareketlerde geleneksel cinsiyet rollerine bir karşı duruş oluşmuş, kadının toplumsal statüsü yükselmiş, eğitim seviyesi ve işgücüne katılımı artmıştır. Choson Hanedanlığı döneminde kadınlar erkekler gibi eğitim alma hakkına bile sahip değilken Kore İstatistik Kurumu’na göre 2023’te yükseköğretime devam eden kadın oranı %78.3’tür ve bu rakam erkeklerdeki %74.3 oranının da üstündedir (Statistics Korea, 2024). 2023 yılı itibariyle kadınların ekonomik faaliyete katılım oranı ise %55.6’dır (“e-NaraJipyo,” t.y.). Bu değişimler kadın haklarında ve kadının toplumsal statüsünde büyük gelişmeler olduğunun göstergeleridir.

Sadece kadının toplumdaki statüsünde değil, aile yapısında da oldukça radikal değişiklikler oluşmuş, son yıllarda yeni aile tipleri kabul görmeye başlanmıştır. Bu aile tiplerinde eskisi kadar erkek egemen bakış açısı baskın değildir. Benzer şekilde geniş aileler de oldukça azalmıştır. Üç kuşağın bir arada yaşadığı aile modelleri artık yalnızca küçük bir orana sahiptir. Modern Kore toplumunda insanlar daha geç yaşlarda evlenmeyi hatta hiç evlenmemeyi, çocuk sahibi olmamayı, tek başlarına yaşamayı tercih etmektedir. Bireyin yetişkin olarak kabul görmesinin temel yolunun evlilik olarak görüldüğü bir kültürden hiç evlenmeyen insanların gittikçe arttığı bir topluma doğru evrim söz konusudur. 2050’de tek başına yaşayan fertlerin oranının %39.6’ya ulaşacağı, evli çiftlerin oranının %23.3’e ve anne-baba+çocuk olarak yaşayan hane halkının oranının ise %17.1’e düşeceği tahmin edilmektedir (Statistics Korea, 2022). Dolayısıyla insanların “aile” olgusuna bakış açısı ve aile ile ilgili algıları da gittikçe değişmektedir. Eskiden olduğu kadar aile içinde tek bir otorite bulunmamakta, kararlar evin en büyük erkeği tarafından değil, daha esnek bir biçimde ve ortaklaşa alınabilmektedir.

Bireyselleşme artmaya ve kolektivizm şekil değiştirmeye başlamıştır. Yang ve Lie (2020) Kore kolektivizminin artık 'seçici kolektivizm (selective collectivism)'e doğru evrildiğini belirtir. Eskiden insanlar memleketleri ve okudukları okullara göre gruplaşırken artık kişiler kendi seçtikleri grupların bir parçası olmaktadır. Grup üyeleri daha özerk, grup/topluluk kuralları daha gevşek olabilmektedir (Yang & Lie, 2020).

Araştırmaların gösterdiği gibi Kore toplumu geleneksel zincirlerini kırabilmiş, eski alışkanlıklarını terk etme eğiliminde, kadının sosyal olarak kendine yer edinebildiği modern bir toplum haline gelmektedir. Dil ve toplum arasındaki yakın ilişki göz önünde bulundurulduğunda yaşam tarzındaki, dünya görüşündeki değişiklikler aşama aşama dile de yansımaktadır. Özellikle yüz yıllarca kadının aile içinde hep erkeğin gerisinde olmasından kaynaklı aile içindeki ayrımcı hitapların da bu değişimden etkilenmemesi kaçınılmazdır.

HİTAPLAR

Hitap, KDK'nın Standart Dil Sözlüğü'nde "kişiyi ya da nesneyi çağırma veya adlandırma sözcüğü" (Kore Dil Kurumu Standart Dil Sözlüğü, 2023) olarak tanımlanır. Wang ve diğerleri (2005)'da ise "konuşucu, muhatabıyla konuşurken muhatabı adlandırmak için kullandığı sözcükler, sözcük grupları veya ifadeler" olarak tanımlanmaktadır. Türköz (2009, s. 88)'nde, Korecedeki hitapların kişiyi gösterirken (ciçingio) ve kişiyi çağırırken kullanılanlar olarak iki sınıfta incelendiği belirtilir.

Hitaplar literatürde yalnızca dilsel bir olgu olarak değil toplumsal boyutları olan bir fenomen olarak ele alınmıştır. Keskin (2020), hitapları milli kültür dil-dünya görüşünün başlıca meselesi olarak değerlendirir. Ona göre hitaplar toplumların milli ve kültürel değerlerine, kimliklerine yönelik bilgi sahibi olmamızı sağlayan kültürel kodlardır. Hitapları, kültürel kodları bünyesinde taşıyan ve yansıtan, bu yönüyle de bir bakıma kapsülleşmiş bilgi birimleri olarak değerlendirmek mümkündür. Bu doğrultuda bir kültürde anneye nasıl, babaya nasıl, çocuğa nasıl, büyük ve küçüklere, asta ve üste nasıl hitap edileceği vb. hususlar, kültürün dünya görüşünde şekillenmiş, kültürel haritada yerleşik bir durumda bulunmaktadır (Keskin, 2020, s. 772).

"Bir kişinin başkasına kullandığı hitap sözcüklerinden o kişilerin birbirlerini yalnızca tanıdıklarını mı, birbirlerine yakın kişiler mi olduklarını, iş arkadaşı olup olmadıklarını ya da aralarında ast-üst ilişkisi olup olmadığına dair çıkarımda

bulunabiliriz” (Kim, 2005, s. 245). “Dil-kültür ilişkisi açısından bakıldığında herhangi bir dildeki hitap sistemini iyi bilmek o toplumun kurallarının kavranmasında destek sunar” (Türközü, 2009, s. 87).

Hitaplar, dil, kültür ve toplumun anlaşılmasına yardımcı olan bir olgu olarak çeşitli yönleriyle ele alınabilir. Korecede hitaplar bireyler arası hiyerarşiyi gösteren saygı dili olgusuyla da yakından ilişkilidir. Kore dilindeki hitapları zenginleştiren ve bir derece daha karmaşıklaştıran da budur.

Araştırmacılar Korecedeki hitapları kullanım yerlerine, bağlamlarına göre sınıflamış ve toplumdilbilimsel bakış açısıyla analiz etmişlerdir. Korecedeki hitaplar Park (2005) tarafından isim hitabı, unvan hitabı, akrabalık hitabı, zamir hitabı, genel unvan hitapları ve diğer hitaplar olarak başlıklandırılmıştır. Lee (2008) hitapları zamir hitapları, özel isim ve unvan hitapları, akrabalık hitapları olarak sınıflamaktadır. Türközü (2009) ise çalışmasında Korecedeki hitap sistemini unvan, akrabalık, zamir ve genel hitap şekilleri ile sınırlayarak ele almaktadır. Her biri ayrı ayrı Kore kültürünün taşıyıcısı konumunda olup kendi içinde oldukça zengin sistemlerdir.

Tüm bu hitap grupları içinde akrabalık hitapları önemli bir yer tutmaktadır. Korelilerin aile ile ilgili olarak geliştirdiği değer yargıları, kolektivist kültürel yapısı, toplumsal hiyerarşi, kadının toplumsal ve aile içi statüsü hakkında çok sayıda bilgi sunar.

Korecedeki Akrabalık Hitapları ve Genel Özellikleri

Çekirdek ve geniş aile üyelerini de içine alan tüm kan bağı bulunan kişilere seslenmek veya onlardan bahsetmek için kullanılan sözcükler akrabalık hitaplarıdır. Korece, akrabalık hitapları bakımından oldukça kendine özgü, Kore kültürünü çok açık bir şekilde yansıtan özelliklere sahiptir. Bireyler arasındaki yaş farkı, akrabalık ilişkisi, samimiyet gibi unsurlar akrabalık hitaplarını çeşitlendirmiştir. Binlerce yıllık yaşam tarzını, aile anlayışını bünyesinde barındırır. Akrabalık hitapları yalnızca aile ya da akrabalık ilişkisi bulunan dinleyiciye seslenmek için kullanılan sözcüklerden ibaret değildir; toplumun bir aynasıdır da.

Korecede yaş, cinsiyet ve dinleyicinin evli olup olmaması gibi faktörler akrabalık hitaplarının kullanımını açısından belirleyici unsurlardır. Kore toplumunda yaş, kişiler arasındaki hiyerarşiyi belirleyen en önemli faktördür. Evlilik, geleneksel Kore toplumunda bir kişinin çocukluktan çıkması ve yetişkin olarak kabul görmesi anlamına gelir. Benzer şekilde cinsiyetin de hitaplarda belirleyici olduğu ortadadır.

Yalnızca dinleyicinin değil konuşucunun cinsiyeti de uygun hitabı benimsemeye etkindir.

Korecedeki hitapların kişiyi gösterirken ve kişiyi çağırırken kullanılan hitaplar olarak ikiye ayrılması (Türközü, 2009, s. 88) gibi akrabalık hitapları da ikiye ayrılmaktadır. Akrabalık hitapları akraba kişiye doğrudan hitap ederken kullanılan sözcükler ile o kişiden bahsederken kullanılan terimler olarak iki ayrı şekilde incelenir.

Korecedeki akrabalık hitaplarının öne çıkan özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Akrabalar arasında isim hitabı oldukça sınırlıdır. Toplumda yaş hiyerarşisi çok önemli olduğu için bu durum akrabalık hitaplarında da kendini gösterir. Kardeşler arasında küçük olan büyüğe ismiyle hitap edemez. Arada bir yaş bile olsa küçük olan büyük kardeşe “abi abla” şeklinde hitap etmek durumundadır.

- Korecede abi ablaya yönelik kullanılan hitaplar konuşucunun cinsiyetine göre değişir. Örneğin “abla”, konuşucu kadınsa “ionni”, erkeğe “nuna” halini alır. “Abi” sözcüğü de aynı şekilde konuşucu kadınsa “obba”, erkeğe “hyionğ” biçiminde kullanılır.

- Yaş hiyerarşisi yalnızca kardeşler arasında değil, kuzenler ve eşlerin kardeşlerine seslenirken de etkindir. Kuzenler arasında yaşça küçük olan, büyük olana ismiyle hitap edemez. Kadın, kocasının kardeşlerine hitap ederken de onların yaşlarını gözetmelidir. Örneğin kadın, kocasının erkek kardeşine “sıobanğnim, “doryionnim” diyebilirken abisine “acubionim” şeklinde hitap eder. Üçünde de saygı eki -nim’in bulunması dikkat çekicidir.

- Sevgililer arasında akrabalık hitabı kullanılır, evlilik ve çocuk sahibi olmayla değişir. Sevgililer arasında yaş farkı varsa abi abla terimleri kullanılır. Kadın partnerinden küçükse “obba”, erkek küçükse “nuna” sözcükleriyle seslenirken evlendikten sonra “yıobo, danğşin” sözcükleri tercih edilir. Bu durum, ilk çocuk doğduktan sonra tekrar değişir; “çocuğun adı+ıomma/abba (anne/baba[sı])” formatı benimsenir (örnek: Minsu omma/abba [Minsu’nun annesi/babası]). Birden fazla çocuğu olan eşler birbirine en büyük çocuğun ismini kullanarak seslenmeye devam ederler. Yaşlılık dönemindeki hitaplar da değişmektedir. Son yıllarda bazı evli çiftler arasında evlenmeden önceki hitapların veya doğrudan isim hitabının kullanılmaya devam edildiği de not edilmelidir. Ancak özellikle ebeveynlerin ve büyüklerin yanında çiftler arasındaki hitaplara dikkat edilmesi gerekliliği aileden aileye değişmekle birlikte devam ettiği söylenebilir.

• Evlilik ve çocuk sahibi olma gençlerin yetişkin olarak kabul edilmesinde önemli yaşam döngülerindedir. Hitaplar da buna bağlı olarak değişir. Örneğin, anne baba çocuğu yetişkin olup evlendiğinde ona ismiyle hitap etmeye devam etmekle birlikte torun doğduktan sonra “torunun ismi+annesi/babası” şeklinde seslenmeye başlar. Örnek vermek gerekirse bir anne baba Cholsu adındaki çocuğunun Minsu adında çocuğu olduktan sonra çocuğuna “Minsu’nun babası/annesi” anlamına gelen “Minsu ıııom/ıomııom” şeklinde seslenir.

• Evlilik durumunun değiştirdiği bir diğer hitap kadının, kocasının küçük erkek kardeşlerine yönelik kullandığı hitaplarda görülür. Bekar erkek kardeşe “doryıonnim”, evli erkek kardeşe “sıobanğnim” olarak hitap edilir.

• Kadın ve erkek birbirlerinin kardeş/abi/ablalarına farklı şekillerde hitap eder. Kadının, kocasının kardeşlerine yönelik kullandığı hitaplarda saygınlştırma anlamı katan -nim takısı bulunurken erkeğin karısının kardeşlerine kullandığı hitaplarda saygı içeriği bulunmaz. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde detaylandırılacaktır.

• Kadın ve erkek evlendikten sonra birbirlerinin anne babalarına saygılı seslenmek zorundadır. Kadın kocasının anne babasına “ıomıonim/ıomıoni, abıonim/abıoci” olarak seslenirken, erkek karısının anne babasına “canğınıorın/abıonim”, “canğınıorın/abıonim” olarak hitap eder. Aksi durum saygısızlık olarak değerlendirilir.

• Korecede neredeyse her akrabalık ilişkisine bir isim verilmiştir ancak bazılarına ait özel adlandırmalar bulunmaz. Eski Kore toplumunda kadınla erkeğin aynı ortamda bulunma durumu çok sınırlıydı. Birbirleriyle karşılaşma ihtimali olmayan gelin ve görümcesinin eşi arasında herhangi bir hitap gerekmemekteydi. Ancak toplum yapısı çok değiştiğinden bu iki kişinin bir araya gelmesi doğal hale gelmiş fakat birbirleri için belirlenmiş hitap olmaması günümüzde bir eksiklik olarak hissedilmeye başlanmıştır (Sim, 2013). Bu sorunu çözmeye yönelik 1992’de öneriler sunulsa da Sim (2013), bu hitapların farklı sebeplerden ötürü gerçek hayatta pek kullanılmadığını tespit etmiş ve bu durumu aile hitaplarındaki sorun olarak değerlendirmiştir.

• Anne baba sözcüklerinin samimiyet içeren formları vardır ve bunlar çocuklar tarafından hitap olarak kullanılır. İomıoni→ıomma, abıoci→abba olarak samimi forma dönüşür. Ancak çocuklar evlendikten sonra yetişkin kabul edildiklerinden yakınlık içermeyen hitaplar kullanmaya başlarlar: abba→abıoci. Bu durum özellikle erkeklerde daha belirgin olmaktadır. Erkekler evlendikten sonra babalarına

küçükken hitap ettiklerinden farklı hitap etmeye başlar. Kadınlarda da benzer durum olsa da erkeklere göre daha esnek olduğu söylenebilir. Özellikle son yıllarda aileler katı bir şekilde bu geleneği sürdürmemekte, evlatların kendileri evlendikten sonra da önceki gibi hitap etmeye devam ettikleri durumlar da görülmektedir.

- Hayatta olan anne babaya samimi form olan hitaplar kullanılırken (örn: ıomma/abba) vefat ettiklerinde saygılı kullanıma geçilebilmektedir (ıomıonim/abıonim).

- Akrabalık hitapları akraba olmayan kişiler arasında da yaygın olarak kullanılır. Örneğin aralarında yaş farkı olan iki samimi kişi konuşurken yaşça küçük olan, büyüğe “abi/abla” olarak seslenir. Burada temel kıstas yaş ve samimiyettir. Bu durum sevgililer arasında da geçerlidir.

AKRABALIK HITAPLARINDA KADIN: CİNSİYETLER ARASI ASİMETRİ

Korecedeki akrabalık hitapları geçmişten bugüne taşınan yığınla değer, bakış açısı, alışkanlıkları içinde barındırmaktadır. Kadının toplumdaki yeri ile ilgili direkt çıkarımlar yapabildiğimiz noktaları ile akrabalık hitapları dikkat çekicidir. Geçmişten bu yana ataerkil bir yapıyla şekillenmiş toplum ve aile anlayışı hitaplara da olduğu gibi yansımıştır. Hitaplar, literatürde toplumdilbilimciler tarafından çeşitli yönleriyle ele alınmakta ve modern toplumda kadının statüsü ve cinsiyetler arası asimetrik olan kısımları açısından vurgulanmaktadır.

Akrabalık hitapları ile ilgili gerek akademisyenlerin yaptığı çalışmalar gerek halkla yürütülen anket çalışmalarının işaret ettiği en önemli sorun erkeğe yönelik hitaplarda saygınlık unsurlarının bulunması, kadınıkinde bulunmaması dolayısıyla kadının daha alt statüye konuyor olmasıdır. Akrabalık hitaplarında erkek merkezli aile ve toplum anlayışı baskın olup günümüzde bu özellik kadına yönelik ayrımcılık olarak değerlendirilmektedir. Kore Savaşı'ndan sonra geçirdiği hızlı endüstriyel dönüşüm, gelişen demokrasisi ve eşitlik bilinciyle günümüzde modern bir toplum haline gelmekte olan Korelilerde aile/sülale içinde kullanılan bu hitaplar sorun teşkil etmeye başlamıştır.

Lee (2018, s. 55), Korecedeki akrabalık hitaplarında cinsiyetçi ifadelerin özellikle çok olduğunu, bu ifadelerde kadının erkeğe göre alt konuma yerleştirildiğini belirtir. Bu ayrımcı hitaplara örnek olarak evli kadın ve erkeğin birbirlerinin ebeveynlerine kullandıkları hitapları gösterir. Lee (2019, s. 57), geleneksel akrabalık hitapları yüzünden her bayramda medyada aile içinde anlaşmazlıklar, uyumsuzluklar çıktığına dair haberlerin yer aldığını ve özellikle kadının, eşinin kız ve erkek

kardeşlerine yönelik kullandığı hitapların bu anlaşmazlıkların temelinde yer aldığını belirtmektedir.

Cinsiyet eşitliği ilkesiyle uyuşmayan akrabalık hitaplarına halkın bakış açısı araştırmalara konu olmuştur. Gerek devletin gerekse araştırma şirketlerinin halkla gerçekleştirdiği anket çalışmalarında geleneksel akrabalık hitaplarının sorunlu yanlarından biri olarak kadının toplumsal statüsünü erkeğe göre daha aşağı bir seviyede tutması olduğu ortaya çıkmaktadır. Modern Kore toplumunun akrabalık hitaplarına bakış açısı bölümünde gösterileceği üzere cinsiyetçi özellikler barındıran akrabalık hitaplarının özellikle gençler ve kadınlar tarafından onaylanmadığı ve düzeltme talep edildiği anlaşılmaktadır.

Gerek literatür taraması esnasında tespit edilen gerek anket çalışmalarında işaret edilen gerekse tarafımızca tespit edilen akrabalık hitaplarındaki cinsiyet ayrımcılığı barındıran unsurlar genel olarak aşağıdaki gibi toparlanabilir:

- Kadın ve erkeğin kayınvalide ve kayınpederine seslenme biçimleri:

oKadın: ıomıonim/abıonim

oErkek: canğmonim/canğınıorın

Buradaki temel sorun kadın, kayınvalide ve kayınpederine “anne, baba” anlamına gelecek şekilde hitap ederken erkeğin kayınvalide ve kayınpederine seslenmek için bambaşka sözcükler tercih etmesidir (Lee, 2018, s. 55). Erkeğin kullandığı hitapları daha iyi anlamak için sözcüklerin anlam içeriğine bakmak faydalı olacaktır. Kayınpedere yönelik kullanılan “canğınıorın” sözcüğü kelimesine çevrildiğinde “büyük insan yetişkin” şeklinde bir anlam çıkarken, kayınvalide için kullanılan saygı eki çıkarılmış “canğmo” sözcüğü ise kelimesine kelimesine “erişkin anne”dir. Erkeğin kayınvalide ve kayınpederine karısının durumunda olduğu gibi doğrudan “anne, baba” sözcükleriyle hitap etmemesi cinsiyet eşitsizliği bağlamında değerlendirilmektedir.

- Kadının evlendikten sonra kendi anne babasından bahsederken kullandığı sözcükler:

oBaba: çincıonğ¹ abba/Busan² abıoci

¹ Çincıonğ kelimesinin anlam içeriğini oluşturan iki hanca (eski Çince) sözcük vardır. İlki “samimi”, ikincisi “evin avlusu” anlamına gelir.

² Busan Kore'nin en büyük ikinci şehridir. Burada babanın Busan'lı olduğu kastedilmektedir.

oAnne: çincionğ ıomma

oAile evi: çioğa

oKocasının aile evi: şideg

Geleneksel olarak, kadın evlendikten sonra kocasının ailesinin yanına taşınır ve bu aile, asıl ailesi olarak kabul edilir. Bu yüzden, kadın kendi anne babasından bahsederken, kayınvalidesi ve kayınpederinden ayırmak için farklı hitaplar kullanmak zorunda kalmıştır. “Busan abıoci” örneğinde olduğu gibi kız evlenince memleketi dışında bir aileye gelin gittiğinde kendi babasından bahsederken hitabın önüne geldiği memleketin adını ekler. Ayrıca “çincionğ abba/ıomıoni” gibi terimler de kullanılabilir. Erkek ise evlendiğinde kendi anne babasından evlenmeden önceki hitaplarıyla bahsetmeye devam eder. Benzer mantık evli kadın ve erkeğin anne, baba ve kardeşlerinin yaşadığı evden bahsederken de geçerlidir. Erkeğin ailesinin evinden “şideg” olarak, kadının ailesinin evinden “çioğa” olarak bahsedilir. “Deg” Korecede “ev” kelimesinin saygınlştırılmış halidir. Yaşça veya statü olarak büyük kimselerin evi için kullanılır. Ancak kadının ailesinin yaşadığı ev için saygınlştırma ifadesi yer almaz. Bu farklar cinsiyet eşitliğine aykırı bir durum olarak değerlendirilmektedir.

- Anne ve baba tarafından akrabalara yönelik kullanılan hitaplar farklıdır. Örneğin; torun, babaanne/dedesine “halmıoni, harabıoci” hitaplarını kullanırken anneanne/dedesine, bu sözcüklerin başına “dış” anlamındaki “ve” sözcüğünü ekleyerek “vehalmıoni/veharabıoci” şeklinde hitap eder. Benzer durum amca/dayı hitapları için de geçerlidir. “Samçon” amca anlamına gelirken “vesamçon” dayı anlamına gelir. Geleneksel toplumda kadın evlenerek yeni bir aileye girer ve o ailenin ferdi olarak çocuk dünyaya getirirdi. Kendi ailesi bu yeni ve asıl ailenin “dışında” görülürdü. Bu bağlamda “dış” sözcüğü anneanne, dede, dayı gibi akrabaların adlandırmasında kullanılmıştır. Bu durum erkek merkezli bakış açısının hitaplardaki yansımalarından biridir.

- Eşler arasında “yıobo” en genel hitap olmakla birlikte birbirlerinden başkalarına bahsederken kullandıkları adlandırmalarda geleneksel kadın erkek rollerinin izleri görülür. Erkek karısından bahsederken sırasıyla “ev insanı”, “iç(eri) insanı” anlamlarına gelen “cibsaram”, “ansaram” sözcüklerini kullanır. Erkeğin ailenin geçiminden sorumlu olduğu, kadının da ev işleri ve çocuk bakımından sorumlu olduğu geleneksel aile yapısı ve erkek merkezli kültürün etkisiyle bu adlandırmalar çıkmıştır ve toplumda hala kullanılmaktadır.

• Eşlerin, birbirlerinin kardeşlerine kullandıkları hitaplarda kadını daha alt pozisyonda konumlandıran bir diğer unsur kadının, kayınbiraderine ve görünmesine saygınlştırma anlamı içeren hitapları kullanmasından ileri gelir. Evlenmemiş kayınbirader için kullanılan “doryionnim” sözcüğündeki –nim takısı saygınlştırma anlamı katar. Geçmişte soylu ailelerin bekar oğullarına kullanıldığı da bilinmektedir. Kocanın evli erkek kardeşi için kullanılan “sıobanğnim” sözcüğünde de bu saygınlştırma takısı kullanılır ve sözcük zaten “koca” anlamına gelmektedir. “Agaşi” sözcüğü de kadının kocasının kız kardeşi için kullandığı sözcüktür ve saygınlştırma anlamı içerir. Kadının, kocasının ablasına “hyionğnim” sözcüğüyle seslenmesi de –nim takısından dolayı saygı anlamı içerir. Ancak erkek, karısının kardeşlerine “çionam” (kayınbiradere), “çioce/çiohyionğ” (baldız) sözcüklerini kullanır ve bunlar saygınlştırma anlamı içermez. Bu kullanımlar erkek merkezli bakış açısının hitaplardaki yansımalarından biridir. Bu durum eskiden dikkat çekmese de günümüzde kadını aşağılayıcı olarak değerlendirilmekte ve şikayet konusu olmaktadır.

• Babanın abisi ya da erkek kardeşine “samçon” ile birlikte “büyük/küçük baba” anlamına gelen “kın abba/cagin abba” sözcüklerinin kullanılması dikkat çekicidir. Bu kişilerin eşleri için de “kın/cagin ionma” sözcükleri kullanılır. Baba ve erkek soylu kültür temelli olarak Korecede babanın kardeşi ve onun eşi ebeveyn dışındaki en yakın kan bağına sahip kişiler olarak değerlendirilir. Dayıya yönelik bu şekilde bir kullanım bulunmamaktadır. Korecede amca ve amcanın eşi için kullanılan özel sözcükler bulunmasına rağmen annenin kardeşi olan dayı için bulunmaması Kore toplumunun ataerki yapıya sahip olmasından kaynaklanmaktadır (Türközü, 2009, s. 98).

Korecedeki akrabalık hitaplarında yer alan cinsiyetçi unsurlar bu şekilde özetlenebilmektedir. Bu unsurların varlığı akrabalık hitaplarında kadının toplumdaki yeriyle ilgili olumsuz bir durum olduğunu göstermektedir.

Modern Kore Toplumunun Akrabalık Hitaplarındaki Asimetriye Bakış Açısı

Akrabalık hitapları ile geleneksel toplumun kadına bakış açısı arasındaki ilişki yukarıda ele alındı. Fakat geçmişten bugüne sosyokültürel olarak önemli bir dönüşüm yaşamış modern Kore toplumunda anadil konuşucularının akrabalık hitapları ile ilgili algısını derinlemesine incelemek bu hitaplarla ilgili atılan adımları anlamak açısından önemlidir.

Binlerce yıldır erkek egemen bir anlayışla yoğrulmuş akrabalık hitaplarının değişen topluma ayak uyduramadığı yönünde düşünceler bulunmakta ve bu hitapların kullanılması halkın bir kesiminde rahatsızlık yaratmaktadır. Son yıllarda halkın akrabalık hitapları ile ilgili ne düşündüğü, bunların ne yaygınlıkta kullanıldığı gibi soruların cevaplarını bulmak için devlet kurumları ve çeşitli araştırma şirketleri halkın nabzını ölçen araştırmalar yürütmektedir. Bu araştırmalar aşağıda tek tek ele alınmıştır.

Toplumsal İletişim İçin Dil Kullanımı Araştırması

KDK, 2017’de halkın dil kullanımını ve algısını ölçme amacıyla farklı şehirlerden 10-60 yaş arası dört bin katılımcıyla bir çalışma yürütmüştür. Çalışmanın sonucunda yayınlanan “Toplumsal İletişim İçin Dil Kullanımı Araştırması” başlıklı raporda 2011’deki içerikle günümüzde dil konuşucularının kullandığı dilin birbiriyle ne kadar uyduğu ile hitaplar, selamlaşma sözcükleri, saygı dilinden doğan anlaşmazlık durumuyla yeni bir dil görgü kuralları geliştirilmesine ihtiyaç olup olmadığı tespit edilmek hedeflenmiştir. Böylece halkın çoğunluğunun gündelik dille ilgili yaşadığı rahatsızlıkları anlayıp yeni bir terminoloji oluşturma süreci için altyapı oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda hitaplar açısından halkın 2011’de yer alan kurallardan farklı kullanımlar benimsediği ortaya çıkmıştır (Na vd, 2017). Bu çalışmanın ele aldığı hitaplardaki ataerkil unsurlarla ilgili olarak halk bunların düzeltilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Katılımcıların ayrımcı olarak düşündükleri ve kullanırken en zorluk yaşadıkları hitaplar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Halkın akrabalık hitapları ile ilgili düşüncesi (Toplumsal İletişim İçin Dil Kullanımı Araştırması)

Eşlerin kardeşlerine yönelik hitaplar ('doryionnim, 'çionam, çioce')	Değişmeli (%65,8)	Değişmemeli (%34,2)
Eşlerin aile evlerine yönelik hitaplar ('şideg', 'çioğa')	Değişmeli (%59.8)	Değişmemeli (%40.2)

Kadın kocasının kardeşlerine 'doryionnim, agaşi' gibi onları saygınlığa hitaplar kullanırken erkek, karısının kardeşlerine hiçbir saygınlığa taşımayan 'çionam, çioce' hitaplarını kullanır. Bu durumun değişip değişmemesi gerektiği ile ilgili sorulan soruya katılımcıların büyük çoğunluğunun değişmesi gerekir yönünde yanıt verdiği görülmektedir. Eşlerin anne, baba ve kardeşlerinin

yaşadığı ev için kullandığı hitapların da değişmesi yönünde görüş bildirenlerin oranı daha yüksektir (Tablo 1).

Çağa Uymayan Hitaplar, Halka Sorduk

Toplumun akrabalık hitaplarına bakış açısını yansıtan bir diğer çalışmayı Yolsuzluk Karşıtı & İnsan Hakları Komisyonu ve KDK ortaklaşa yürütmüştür. Sonuçları 2018’de “Çağa Uymayan Hitaplar, Halka Sorduk” başlıklı araştırmada raporlaştırılmıştır. 8254 katılımcının akrabalık hitapları ile ilgili düşünceleri sorulmuş; cevap ve yorumları analiz edilmiştir. Sorulardan biri kadının kocasının kardeşlerine yönelik kullandığı hitaplarla ilgilidir. “Kadın evlendikten sonra kocasının erkek kardeşlerine ‘doryionnim/sıobanğnim’ ve kız kardeşine “agaşi” olarak hitap etmeye devam etmeli mi? Bu hitaplar değiştirilmeli mi?” şeklindeki soruya katılımcıların %86,8’i “değişmeli” yönünde fikir belirtmiştir. Değişmeli diyen katılımcıların çoğunluğunu kadınların oluşturduğu not edilmeli. 4.945 kişinin yalnızca 604’ü erkektir. “Olduğu gibi devam etmeli” diyen katılımcıların da çoğunluğunu erkekler oluşturmakta. Çalışmada mevcut hitapların nasıl değişmesi gerektiği de sorulmuştur. Katılımcıların %58,1’i erkeğin karısının kardeşlerine yönelik kullandığı ‘çionam’, ‘çioce’ hitaplarının karşılığı olarak “bunam, buce”yi önermiştir. %53,9 oranındaki katılımcı ise “isim+şi³” şeklinde bir hitabın uygun olabileceğini belirtmiştir. Aynı çalışmada “erkeğin ailesinin yaşadığı ev için saygı içeren ‘şideg’ kullanılıyor ancak kadının aile evi için saygı anlamı barındırmayan ‘çioğa’ kullanılıyor. ‘Çioğa’ kelimesini saygınlıştırmak için ‘çiodeg’ kelimesinin üretilmesi için ne düşünürsünüz?” sorusuna da %87,4 ile katılımcıların çoğu olumlu yanıt vermiş (Yolsuzluk Karşıtı&İnsan Hakları Komisyonu ve Kore Dil Kurumu, 2018).

4. (Dördüncü) Aile Araştırması

Bir diğer araştırma Kadın ve Aile Bakanlığı’nın 2021 tarihli 4. Aile Araştırması’dır. Raporda ataerkil aile hitaplarının iyileştirilmesi gerektiğini düşünenlerin oranı 20-40 yaş arası %56,5 olmuşken, 70 yaş üzeri katılımcılarda bu oran yalnızca %27,1 olmuştur (Kadın ve Aile Bakanlığı, 2021). Bu sonuç, akrabalık hitaplarının çoğunlukla genç nesilde rahatsızlık yarattığını göstermektedir.

³ “Şi” Türkçede tam karşılığı bulunmamakla birlikte mesafeli ama daha eşitler arasında kullanılan bir hitap biçimidir. Genellikle isme eklenir.

Devlet kurumları tarafından yürütülen bu çalışmalarda akrabalık hitaplarının cinsiyet ayrımı barındıran kısımları halk tarafından şikâyet konusu olsa da tam tersi yönde sonuç veren çalışmalar da bulunuyor.

Realmeter

Halkın akrabalık hitapları ile ilgili algısını ölçen bir başka çalışma Kore'nin önde gelen araştırma şirketi Realmeter tarafından ülkenin farklı bölgelerinde yaşayan 19 yaşından büyük farklı siyasi görüşlerden 504 kişilik bir örnekleme 2019'da yürütülmüştür. Bu çalışmada katılımcılara “çionam” ve “doryionnim” hitaplarının kadına yönelik cinsiyetçi bir anlam taşıyıp taşımadığı sorulmuştur. Çalışmada katılımcıların aşağı yukarı %50'si bu hitapların cinsiyetçi bir anlam barındırmadığını, %32'si ise barındırdığını belirtmiştir. Ancak cevaplar cinsiyetlere göre analiz edildiğinde dikkat çekici bir sonuç ortaya çıkmıştır. Çalışmaya katılan erkeklerin neredeyse %64'ü bu hitapların cinsiyetçilik içermediğini, aşağı yukarı %19'u ise içerdiğini belirtti. Kadınların ise %45'i bu hitapların cinsiyetçilik içerdiği yönünde görüş bildirdi (Realmeter, 2019). Bu çalışmaya göre kadınlar ve erkekler bu hitaplar konusunda farklı düşünüyor.

Kamuoyu İçindeki Kamuoyu

Araştırma şirketi Hankook Research de 2019'da internet üzerinden bin kişiyle akrabalık hitaplarının algılanmasına yönelik bir anket çalışması yürütmüş ve çalışmanın sonucunu “Kamuoyu İçindeki Kamuoyu” adlı raporda paylaşmıştır. “Mevcut akrabalık hitapları ataerkil özellikler taşıyor” seçeneğine “katılıyorum” şeklinde cevap veren katılımcıların oranı %72 olmuştur. Katılımcıların %62'si akrabalık hitaplarının toplumda değişen değer yargılarını yansıtamadığını, cinsiyetler arasında asimetric özellikler taşıdığına katıldığını belirtmiştir. Kadınların daha yüksek oranda asimetric hissettiği de görülmektedir. 20'li ve 30'lu yaşlardaki kadın katılımcıların %80'inden fazlası hitapları cinsiyetçi bulurken erkeklerin akrabalık hitaplarının cinsiyetler arası asimetric içerdiği fikrine katılma oranı aynı yaş grubunda ve 60 yaş üzerinde ciddi oranda düşüş göstermiş. Bu yaş grubundan erkek katılımcıların yarısından azı bu düşünceye katıldığını belirtmiştir (Seung, 2019).

Halkın talep ve şikâyetlerini iletebildiği Mavi Saray⁴'a bağlı bir platform olan Mavi Saray Panosu'nda 2017 ve 2018'de akrabalık hitaplarındaki kadına yönelik ayrımcı ifadelerden şikâyetçi olanların değişim talepleri yer aldı (Lee, 2018). Bu

⁴ Güney Kore devlet başkanının resmi ikametgahıdır.

taleplerde de özellikle evlendikten sonra kadınların ve erkeklerin kayınpederlerine kullandıkları hitaplar şikâyet konusu olmuştur.

Bu çalışmaların ortaya koyduğu gibi Korecedeki akrabalık hitapları halkın bir kısmında rahatsızlık yaratmaktadır. Hitaplardaki cinsiyet ayrımcılığının en çok kadınları rahatsız ettiği de çalışmalarda ortaya çıkan bir gerçektir.

DEVLETİN AKRABALIK HİTAPLARI İLE İLGİLİ TUTUMU: DİLDEKİ GÖRGÜ KURALLARINI SİSTEMATİKLEŞTİRME ÇALIŞMALARI

KDK, 1992 ve 2011’de akrabalık hitaplarıyla ilgili karmaşıklıkları gidermek ve bir standart oluşturmak için çekirdek ve geniş ailede kullanılan hitapları düzenleyen rehberler yayınlamıştır. Bu kılavuzlarda aile içinde ve akrabalar arasında kullanılması uygun hitaplar detaylıca anlatılmaktadır. Hitapların yanı sıra akraba kişiden bahsederken kullanılan adlandırmalar da kılavuzlara dahil edilmiştir.

2011; 1992’de oluşturulan hitaplar, selamlaşma ifadeleri ile saygı dilini standardize etme ve karışıklıkları minimize etmeyi amaçlayan kılavuzun değişen topluma ayak uyduracak şekilde güncellenmiş halidir. Bilim insanlarından oluşan bir danışma kurulunun yirmi yıl içinde Kore toplumunda ve aile yapısında meydana gelen değişiklikleri dikkate alarak 2011’de çıkardığı bu kılavuzda 1992’deki başlıklar revize edilmiştir. Kılavuzda aile içinde, iş ortamında kullanılan hitaplar, saygı dili, günlük dildeki ve özel durumlardaki selamlaşma ifadeleri ele alınmıştır (Kore Dil Kurumu, 2011). En büyük yer aile ve akrabalara kullanılan hitaplara ayrılmıştır. Bu bölümde sırasıyla anne, baba ve çocuklar; gelin ve kayınvalide; kayınpeder, damat ve kayınvalide-kayınpeder arasındaki hitaplar, kadının kocasına, erkeğin karısına, kadının ve erkeğin birbirlerinin kardeşleri ve onların eşlerine yönelik ve diğer aile bireyleri arasındaki hitaplar düzenlenmektedir.

Her ne kadar 2011’de akrabalık hitapları ve dil kullanımları revize edilmiş olsa da ayrımcı unsurlarla ilgili gerek halk nezdinde hala sıkıntıların devam etmesi gerek akademisyen, araştırmacıların ve basının akrabalık hitaplarındaki sorunlara işaret etmesiyle yeni bir düzenlemeye gidilmesine gerek duyulmuştur. Bu bağlamda KDK, 2018’i yayınlamıştır. 2018, 1992 ve 2011’den farklı olarak hitaplarla sınırlandırılmış ve daha eşitlikçi bir tarz benimsemiştir. 2018, halk araştırmalarındaki sonuçlar baz alınarak, bilimsel konferanslar düzenlenerek, anket çalışmaları yürütülerek gerek kadın örgütlerinin görüşleri gerekse de uzman görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Bu kılavuzda toplumda cinsiyet eşitliği algısının yaygınlaşmasına paralel olarak akrabalık hitaplarındaki kadına yönelik ayrımcılık içeren kullanımlar elenmeye

çalışılmış, akrabalık hitapları basitleştirilerek karmaşa giderilmeye çalışılmıştır. Tablo 2’de üç kılavuzun karşılaştırmalı olarak incelenmesi sonucu Korece akrabalık hitaplarında yer alan cinsiyetçi unsurlardaki değişimler yer almaktadır. Kılavuzlar analiz edilirken hitaplar ve adlandırma sözcüklerindeki kadına yönelik ayrımcı unsurlar hedeflenmiştir. Kılavuzlar adlandırmaları çok geniş perspektifte incelemiş, bir kişiden kimlere bahsederken hangi adlandırmanın kullanılacağını tek tek ele almıştır. Bunların içinden en genel olanlar seçilerek Tablo 2’de yer verilmiştir. Tabloda 2018’de görülen eşittir işareti, eski kılavuzlardaki kullanımların aynen kabul edildiğini, diğerlerinin bunlara öneri niteliğinde olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Kadına yönelik ayrımcı hitaplardaki değişimler

İlişkiler		1992	2011	2018
Evli kadın ve erkeğin kendi ailesine yönelik hitapları	Evli kadının kendi anne babasına yönelik adlandırması	memleket+ıomıoni çincıoğ ıomıoni	çincıoğ ıomıoni, ıomıoni, ıomma memleket+ıomıoni	bonga ıomma/ıomıoni/ıomıonim çincıoğ ıomma
		memleket+abıoci çincıoğ abıoci	abıoci çincıoğ abıoci memleket+abıoci	bonga abba/abıoci/ abıonim çincıoğ abba
	Evli erkeğin kendi anne babasına yönelik hitabı ve adlandırma	ıomıoni	ıomıoni	= bonga ıomma/ıomıoni/ıomıonim
		abba, abıoci	abba, abıoci	= bonga abba/abıoci/ abıonim
Gelin ve damadın evlenmeden önceki ailelerinin yaşadığı ev	Erkeğin aile evi	şideg	şideg	bonga
	Kadının aile evi	çıoga	çıoga	bonga
Gelin ve damat ile kayınpeder ve	Gelinin kayınpederine hitabı	abıonim	abıonim	= abıoci
	Gelinin kayıinvalidesine hitabı	ıomıonim, ıomıoni	ıomıonim, ıomıoni	=

kayınvalide arasında ki hitaplar	Damadın kayınvalide ve kayınpederi ne hitabı	canğmonim, ıomıonim canğınıorın, abıonim	canğmonim, ıomıonim canğınıorın, abıonim	= ıomıoni = abioci
	Kayınvalide ve kayınpederi n damada hitabı	soyadı+sıobanğ, isim abi(abıom), yıoboge, cane	soyadı+sıobanğ, isim torunun adı+abıom, torunun adı+abi, yıoboge	isim, savi (damat)
	Kayınvalide ve kayınpederi n geline hitabı	aga, seaga, torunun adı+ıomi(ıomıom), yeya, nıo	ıomıom, torunun adı+ ıomıom, ıomi, torunun adı+ıomi aga, seaga	= İsim myıonırı (gelin)
Karı koca arasında ki hitaplar ve adlandırmalar	Kadının kocasına hitabı ve adlandırması	Yeni evli yıobo, isim+şi, yıobayo, Çocuk doğduktan sonra yıobo, çocuğun adı+abioci/abba, Yaşlanınca yıobo, yıonggam, torunun adı+harabioci, çocuğun adı+abioci	yıobo, isim+şi, çocuğun adı+abioci, çocuğun adı+abba, yıonggam(saygılı), torunun adı+harabioci, dangşin	=
	Erkeğin karısına hitabı ve adlandırması	Yeni evli yıobo, isim+şi, yıobayo, Çocuk doğduktan sonra yıobo, çocuğun adı+ıomıoni/ıomma, a, Yaşlanınca yıobo, imca, çocuğun adı+ıomıoni/ıomma, torunun adı+halmıoni, dangşin	yıobo, isim+şi, çocuğun adı+ıomma, imca, torunun adı+halmıoni	=
		Adlandırma baggat yangban, baggat saram	Adlandırma baggat yangban, baggat saram	Adlandırma (uri) nampyon

		Adlandırma cibsaram, ansaram, gırsaram	Adlandırma cibsaram, ansaram	Adlandırma (uri)ane, ai ıomıoni/ ıomma
Eşin kardeşler ine hitabı	Kadının kocasının abisine ve eşine hitabı	Abiye acubıonim Abinin eşine hyıongnim	Abiye acubıonim Abinin eşine hyıongnim	Abiye = acubıoni Abinin eşine = dongşıonim
	Kadının kocasının erkek kardeşine ve eşine hitabı	Erkek kardeşine doryıonnim (bekarsa), sıobanğnim (evliyse) Erkek kardeşinin eşine dongşıo	Erkek kardeşine doryıonnim (bekarsa), sıobanğnim (evliyse) Erkek kardeşinin eşine dongşıo	= isim+şı, dongşeng (nim), çocuğun ismi+samçon, çocuğun ismi+cagın abba/abıoci/abıon im Erkek kardeşinin eşine dongşıonim, isim+şı
	Kadının kocasının ablasına/kız kardeşine ve onun eşine hitabı	Kız kardeşine agaşı, agışı Ablasına hyıongnim Ablasının/kız kardeşinin eşine acubıonim (ablanın eşi)/sıobanğnim (kız kardeşin eşi)	Kız kardeşine agaşı, agışı Ablasına hyıongnim Ablasının/kız kardeşinin eşine acubıonim (ablanın eşi)/sıobanğnim (kız kardeşin eşi)	Kız kardeşine = isim+şı dongşeng(nim) çocuğun ismi+gomo(hala) Ablasına = ıonni, nuna/nunim çocuğun ismi+gomo Ablasının/kız kardeşinin eşine = acubıoni (ablanın eşi)/mehyıong(nim) soyad sıobanğnim mebu(nim), mece(nim) isim+şı (kız kardeşin eşi)

Anne tarafından nine ve dedeye hitap	-	harabıoci/veharabıoci halmıoni/vehalmıoni	=
---	---	--	---

Kaynak: Standart Konuşma Kılavuzu (1992), Ölçünlü Dilde Nezaket Kuralları (2011), Toplumsal İletişim İçin Dil Politikaları Araştırması-Ölçünlü Dilde Nezaket Kuralları Odağında (2018).

Geleneksel olarak kadın evlenerek kocasının ailesine girmekte ve o evin bir ferdi olmakta; çıktığı aile ise artık kadının asıl ailesi olarak kabul edilmemektedir. Fakat bu durum erkek için böyle değildir. Bu anlayışın bir ürünü olarak kadın, kendi annesi babasından söz ederken 1992 ve 2011’de “memleket+ıomıoni/abıoci” ya da “çincıong ıomıoni/abıoci” şeklinde bahsedebilirken erkek kendi anne babasından bahsederken sadece “ıomıoni/abıoci” demekle yetiniyordu. Bu durum kadına yönelik bir ayrımcılık olarak yorumlanınca 2018’de hem kadın hem erkek için mevcut kullanımlara “bonga⁵ abba, abıoci, abıonim/ıomma, ıomıoni, ıomıonim” tavsiye edilmiştir (Toplumsal İletişim İçin Dil Politikaları Araştırması-Ölçünlü Dilde Nezaket Kuralları Odağında, 2018, s. 133). Böylece her iki cinsiyet de aynı tabiri kullanarak aralarındaki ayrımı sonlandırmış olmakta ve iki cinsiyet arasında bir eşitlik yaratılmıştır.

Aynı düşünceyle evli kadın ve erkeğin aile evlerinden bahsetmek için kullandıkları sözcüklerde de bir eşitlemeye gidilmiştir. 1992 ve 2011’de erkeğin evlenmeden önceki evi için “şideg”, kadınıninki içinse “çıoga” sözcükleri kullanılmaktaydı. Ancak erkeğin evi için kullanılan sözcükte saygınlştırma anlamı varken kadınıninkinde yoktu. Kadına yönelik ayrımcı ve aşağılayıcı bir tutum olarak değerlendirilen bu durum 2018’de düzeltilmeye çalışılmıştır. Her iki cinsiyet için de “bonga” kelimesi önerilmiş ve aradaki fark kaldırılmıştır.

Bir başka farklılık ise gelin-kayınpeder ile damat-kayınpeder/kayınvalide arasındaki hitaplarda yapılmıştır. Gelin için 1992 ve 2011’deki babaya yönelik en saygılı “abıonim” hitabına 2018’de saygı eki içermeyen “abıoci” eklenmiştir. Benzer şekilde damat da kayınvalide ve kayınpederine saygı içeren hitapların yanı sıra “abıoci, ıomıoni” olarak da hitap edebilmekte ve bu da 2018’deki kılavuza yansıtılmıştır. Özellikle de çocuk olduktan sonra çocuk bakımında kadının ailesinin daha fazla sorumluluk almasıyla kayınvalide ve kayınpeder ile damat arasında da eskisinden daha yakın bir ilişki kurulması mümkün hale gelmiştir. Eskiden damat

⁵ Kelime anlamı olarak “asıl ev” manasına gelmektedir.

hiyerarşiye göre altta bile olsa yalnızca ismiyle veya akrabalık hitabıyla seslenmenin zor olmasından dolayı “soyad+sıobanğ” şeklinde bir format benimsenmekteydi. Yine de kayınvalidenin damadına bu formatta seslenmesi bile zor olabilmekteydi (Lee, 1994, s. 212). Fakat 2018’de hem geline hem damada hitaplarda isme yer verildiği görülmektedir. Günümüzde damada isimle seslenme ona eskiden olduğu gibi saygılı ve mesafeli yaklaşma zorunluğunun azalmasından kaynaklanmaktadır. Kayınvalide ve kayınpeder gelinlerine de kendi oğullarına seslenir gibi rahat ve samimi bir şekilde yalnızca ismiyle seslenebilmektedir. Bu durum 2018’e olduğu gibi yansıtılmıştır. Bu farklılık gelinin statüsünün yükselmesi ile ilgilidir.

Kayınpeder ve kayınvalidenin geline ve damada kullandığı 2. şahıs zamir hitaplarına bakıldığında 1992’de damadın geline göre daha üst bir seviyeye konulduğu anlaşılmaktadır. Damada genellikle yaşça küçük ama artık yetişkin olmuş kişilere seslenirken kullanılan “cane”, geline ise 2. şahıs zamirleri içindeki en düşük seviye olan “nıo” önerilmiştir. Dolayısıyla damadın saygınlştırılması, gelinin ise alçak bir konuma konulması söz konusudur. Ancak 2011’de “nıo” ya yer verilmemiştir. 2018 hazırlanırken oluşturulan danışma kurulunda bu durumun, eşitsizlikten kaynaklandığı dile getirilmiştir (Toplumsal İletişim İçin Dil Politikaları Araştırması-Ölçünlü Dilde Nezaket Kuralları Odağında, 2018, s. 38). Bu sebeple 2018’de elenmiştir.

Karı koca arasındaki hitaplarda birbirlerine seslenirken genel olarak eşitlikçi bir yaklaşım benimsenmekle birlikte eşlerin birbirlerinden başkalarına söz ederken kullandıkları adlandırmalarda erkek merkezli kültürün yansımaları görülür. Korecede bir kadın kocasından bahsederken sırasıyla kelimesi kelimesine “dışarı insanı, dışarı soylusu” anlamlarına gelen “baggat saram, baggat yangban” sözcüklerini kullanmaktadır. Yangban sözcüğü eskiden sınıflı toplumda soylu kişiler için kullanılan bir terimdi; bu açıdan kadının kocasından bahsederken bu sözcüğü içeren bir adlandırma kullanması da dikkat çekici bir örnektir. Erkek ise karısından bahsederken “cibsaram”, “ansaram”, “gı saram” gibi kelimeler kullanmaktadır. “Cib” ev, “an” iç anlamına gelmekte; “saram” insan, “gı” ise 3.tekil kişi zamiridir. Kelimesi kelimesine Türkçeleştirildiğinde sırasıyla “ev insanı, iç(eri) insanı, o kişi” anlamlarına gelmektedir. Modernleşme öncesi Kore toplumunda kadın ev işleri ve çocukların sorumluluğunu üstlenirken para kazanan dolayısıyla daima dışarıda olan kişi erkekti. Buna paralel olarak eşler birbirinden “iç” ve “dış” kelimelerini kullanarak bahsetmişler ve bunlar günümüze kadar kullanılagelmiştir. Bunların tümü 1992 ve 2011’de adlandırma olarak yer almakta, fakat bunların tek seçenek olmadığını da

vurgulamak, bunlara ayrımcılık barındırması açısından değinildiğini belirtmek gerekir. 2018’de bu kullanımların, yerleşmiş geleneksel cinsiyet rollerinden sıyrılmakta olan günümüz toplumu ile bağdaşmadığı, bu sebeple çıkarıldığı belirtilir (Toplumsal İletişim İçin Dil Politikaları Araştırması-Ölçünlü Dilde Nezaket Kuralları Odağında, 2018, s. 183). Özellikle genç insanların bu tarz sözcükler kullandığını görmek oldukça güçtür. 2018’de kadının kocasından bahsederken kullanmak üzere bunların alternatifi olarak kelimesi kelimesine “(bizim) koca” anlamındaki “(uri) nampyon” ifadesi eklenmiştir. Erkeğin karısı için ise “(uri) ane⁶” sözcüğünün kullanılması önerilmektedir. Bunun dışında kılavuzda yer almasa da modern Kore toplumunda bazı erkekler eşlerinden bahsederken İngilizce “wife” sözcüğünü “vaipi” şeklinde telaffuz ederek de kullanmaktadır. Ancak bu sözcük yabancı kökenli olması nedeniyle önerilmemektedir (Toplumsal İletişim İçin Dil Politikaları Araştırması-Ölçünlü Dilde Nezaket Kuralları Odağında, 2018, s. 193).

Kadın kocasının abisine geleneksel olarak saygı ekini kullanarak hitap ederken 2018’de saygı eki bulunmadan “acubionı” şeklinde de hitap edebilir. Kadının, eşinin abisinden büyük olduğu ailelerde abiye saygılı “acubionim” hitabı kadın açısından hoş olmadığından 2018’de bu durum gözetilerek “acubionı” de eklenmiştir. Halkla yapılan anketlerde en sık şikâyet konusu olan hitaplardan biri de eşlerin kardeşlerine hitaplarıyla ilgilidir. Özellikle kadının, eşinin erkek kardeşi ve görümcesine yönelik kullandığı hitaplarda saygılı “doryionnim, sıobanğnim, agaşi” kullanması ancak erkeğin ise karısının kardeşlerine yönelik herhangi bir saygınlaştırma anlamı taşıyan hitap kullanmaması Korecede akrabalık hitaplarındaki en belirgin ayrımcı hususlardandır. 1992 ve 2011’de bekar kayınbirader için “doryionnim”, evli kayınbirader için ise “sıobanğnim” sözcükleri verilmektedir. “Sıobanğ”, aslında kadının eşi için kullandığı bir kelimeyken kayınbiraderi için kullanıyor olması üstelik de saygınlaştırıcı -nim takısıyla kullanılıyor olması günümüz şartlarında kimi Korelilerde rahatsızlık yaratmaktadır. 2018’de bu geleneksel kullanımlara ek olarak “isim+şi”, “dongşeng(nim)”; varsa “çocuğun ismi+samçon”, “çocuğun ismi+cagin abba/abıoci/abionim” formatı önerilmiştir. Kılavuzun temelini dayandırdığı kamuoyu araştırmalarında da “isim+şi” formatı karşılıklı saygı anlamı taşımasından ötürü öne çıkmış ve bu açıdan 2018’de yer almış, kayınbiraderin kadından büyük olması durumunda ise “dongşeng(nim)” hitabının mümkün olduğu belirtilmiştir. Benzer bir ayırım kadının kayınbiraderinin eşine yönelik de yapılmıştır. Eskiden küçük erkek kardeşin eşinin de yaşça küçük olması genel bir durumdu ancak artık

⁶ Bkz. Tablo 2: Kadın eş anlamına gelir.

Kore’de bu durum da değişmekte ve kimi ailelerde kadın kocasından büyük olabilmektedir. Bu durumda küçük kayınbiraderin yaşça büyük eşine en temel hitap olan “dongşio” kelimesinin kullanılmasının rahatsızlık yaratabildiği ifade edilerek bu sorunu ortadan kaldırmak için karşılıklı saygı içeren “dongşionim” ya da “isim+şi” önerilmiştir.

Kadın evlendikten sonra kocasının kız kardeşine geleneksel olarak “agaşi” olarak seslenmektedir. 2018’de buna alternatifler önerilmiştir. “İsim+şi”, “dongşeng(nim)”, “çocuğun ismi+gomo” formatlarının da kullanılabileceği belirtilmiştir. “Agaşi” kocanın kız kardeşini saygınlştırıp kadını alçaltan bir çağrışıma sahip olmasından ötürü modernleşen topluma uygun olmadığı düşünülerek 2018’de farklı hitaplar önerilmiş ve özellikle genç kuşaktaki rahatsızlık bu şekilde ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Kadının, kocasının kız kardeşi ya da ablasının eşi için kullandığı hitaplar da revize edilmiştir. Kadın, kocasının ablasının eşine “acubionim”, kız kardeşinin eşine de “sıobanğnim” olarak hitap eder. “Acubionim” hitabı her üç kılavuzda da yer almaktadır ancak 2018’de saygı anlamı barındırmayan “acubioni” ve enişte anlamındaki “mehyionğ(nim)” hitapları da eklenmiştir. Aile içinde bu ikilinin ilişkileri eskiye göre çok daha sıcak kurulmakta veya kimi zaman kadın, kocasının ablasının eşinden büyük olabilmektedir. Bu durumda kullanılabilmesi için bu iki hitap önerilmiştir. Bir kadının, kocasının kız kardeşinin kocasına “sıobanğnim” demesi rahatsızlık yarattığından 2018’de erkeğin kendi ablasına ya da kız kardeşinin eşine kullandığı hitaplar (mehyionğ, mebu, mece) önerilmiştir. Ayrıca kayınvalide kayınpederin damatlarına seslendiği gibi “soyad sıobanğ” formatına saygı eki -nim’i ekleyerek bir hitap oluşturulmuştur. Kadın ve eşi eşit bireyler olarak düşünölmüş, kadının görüncesinin kocasına saygınlştırılmış hitaplar kullanma zorunluluğunu ortadan kaldırmak amaçlanmıştır.

Korecede erkek kardeşlerin eşleri birbirlerine kendi yaşlarına göre değil, eşlerinin kendi arasındaki yaş sıralamasına göre hitap ederler. 1992 ve 2011 yıllarında, iki elti arasındaki hitaplarda da bu hiyerarşi korunmuştur. Küçük erkek kardeşe evli olan elti bu hiyerarşiye uymak zorunda olduğundan, büyük erkek kardeşe evli olan yaşça küçük eltisine saygılı “hyionğnim” hitabını kullanmaktaydı. 2018’de kimileri için rahatsızlık yaratan bu duruma “dongşionim” hitabı önerilmiştir. Böylece gelinlerin, eşlerinin yaşına göre bir hiyerarşiye tabi olma durumu da ortadan kaldırılmıştır. Tam tersi durumda yani iki kız kardeşe evli damatların durumunda yalnızca kendi yaşları ile bir hiyerarşi kurulurken iki erkek kardeşe evli gelinler

arasındaki hiyerarşinin kocalarının yaşlarına göre belirlenmesi yine kadını yok sayan bir bakış açısının yansımasıdır. Bu öneriyle bu eşitsizliğe de bir çözüm yaratılmış oldu.

Akrabalık hitaplarındaki cinsiyetçi tutumun anne tarafından olan akrabalara yönelik olarak da geliştiği belirtilmişti. Anneanne ve dede için kullanılan “vehalmıoni, veharabıoci” hitaplarının önündeki “ve” takısı bu tutumun bir göstergesidir. Ancak günümüz koşullarında kadının ailesi ile bağlar en az erkeğinkiyle olduğu kadar sıcak ve kuvvetlidir. Özellikle kadının anne ve babası torun bakımında sorumluluk üstlendiklerinden ötürü eskisi gibi dışarıdan ya da yabancı olarak görülüyorlar. Durum böyle olunca anneanne ve dedeye, babaanne ve dedeye olduğu gibi hitap etmek toplumda yaygınlaşmıştır. Bununla paralel olarak 2011’de anne tarafından nine ve dedeye “halmıoni, harabıoci” hitapları önerilmiştir. 2018’de de bu durum korunmuştur.

Anketlerde şikâyet konusu edilen ve akademisyenlerin çalışmalarında dikkat çekilen neredeyse tüm noktalara 2018’de bir düzenleme getirilmiştir. Ancak asıl önemli olan bu düzenlemelerin halkın lügatına girip girmediğidir.

Revize Edilmiş Hitapların Gerçek Hayattaki Kullanımları

Halkla yürütülen anket çalışmaları ve devletin akrabalık hitaplarıyla ilgili attığı adımlar modern Kore toplumunda geleneksel akrabalık hitaplarına bir tepki olduğunu açık bir şekilde göstermektedir. Bu hitapların içinde kadını geleneksel rollerin içine hapsedenlerle ilgili uzun çalışmalar yürütülmüş sonuç olarak bunlara alternatifler yaratılmıştır. Halkın bir kesimindeki bu rahatsızlığa devlet yeni eşitlikçi terimlerle karşılık vermeye çalışmıştır. Bu yenilikler bir önceki bölümde detaylandırıldı.

Çalışmanın bu bölümünde 2018 çıktıktan sonra halkın bu hitapları gerçek hayatta ne ölçüde kullanabildiği ile ilgili araştırmalara yer verilecektir.

Hankook Research tarafından Ağustos 2019’da 19 yaş üzeri bin kişiye yönelik olarak internet üzerinden yürütülen “Kamuoyu İçindeki Kamuoyu” adlı çalışmada akrabalık hitaplarıyla ilgili çeşitli sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların %62’si akrabalık hitaplarının toplumda değişen değer yargılarını yansıtamadığını, cinsiyetler arasında asimetric bir özellik taşıdığını kabul ettiğini belirtmiştir (Seung, 2019, s.7). 2018’de önerilen yeni hitaplara bakış açısı da ölçülmüştür. Katılımcıların çoğunluğu bu önerileri “uygun” bulduğunu belirtmiş. Buna rağmen katılımcıların yalnızca %27’si revizyonda yer alan bu önerileri hayata geçirebildiğini belirtmiştir. Şimdi

olmasa da gelecekte değiştirme niyetleri olduğunu söyleyenlerin oranı %59'la çok daha yüksektir (Seung, 2019, s.9).

Kadın ve Aile Bakanlığı 2020 yılında farklı aile tipleri ile ilgili halkın kabul düzeyini ölçen bir araştırma yayınlamıştır. 4. Aile Durum Raporunda diğer başlıkların yanında aile hitaplarının kullanımına da yer verilmiştir. Aile hitaplarıyla ilgili yapılan reformlar kuşaklar arasında farklı kabul oranlarına sahiptir. Ataerkil aile hitaplarının değiştirilmesine 20-40 yaş arası bireylerin yarısından fazlası onay verirken 70 yaş üstü bireylerin onayı %27'ye düşmektedir (Kadın ve Aile Bakanlığı, 2020).

Erkeğin karısından “ev insanı” anlamına gelen sözcüklerle bahsettiği ve bunun da Kore kadınının aile içindeki geleneksel konumuyla alakalı olduğu belirtilmiştir. KDK'nın 2022'deki araştırmasında eşlerin birbirlerinden bahsederken kullandığı sözcükler araştırılmıştır. Erkeklerin %41,8'i karısını başkasına tanıtırken en çok İngilizce kökenli “vaipi” kelimesini kullanmaktadır. Ancak her ne kadar bu sözcük en başta gelse de “ev insanı” anlamındaki “cibsaram” sözcüğünün %40,6 ile ona çok yakın oranda kullanıldığı ortaya çıkmıştır. 2018'de ayrımcılık içermediği için önerilen “(uri)ane” sözcüğü ise yalnızca %11,9 oranında kullanılmaktadır (Kim vd., 2023, s. 81). Gerçek hayatta insanların daha eşitlikçi bir sözcüğe ihtiyaç duyduğunun ancak 2018'deki önerinin uygulamada çok tercih edilmediğinin bir göstergesidir. Çalışmada bu sözcüklerin tercihinin yaş gruplarına göre değiştiği de anlaşılmaktadır. Geleneksel kullanımın yaşla birlikte arttığı, “cibsaram” sözcüğünü en çok tercih eden yaş grubunun 50'li ve 60'lı yaşlardaki erkekler olduğu görülmektedir. 50'li yaş grubu %57,4, 60'lı yaş grubu ise %66,6 oranında tercih etmektedir (Kim vd., 2023, s. 81).

Kadın ve erkeğin birbirlerinin anne babalarına aynı şekilde hitap etmesi de 2018'deki önerilerden biriydi. Kim vd. (2023) erkeğin kayınvalidesine hitaplarını da araştırmıştır. %59,3 ile geleneksel kullanım “caŋmonim” en fazla tercih edilse de %40,6 ile aslında gelinin kayınvalidesine kullandığı “iomionim”in de yüksek oranda tercih edildiği anlaşılmaktadır. Eskisinden farklı olarak kadının ailesiyle de yakın ilişkiler kurulmasıyla daha samimi hissedilmesi ve aynı zamanda kadının statüsünün yükselmesiyle ailesine karşı duyulan saygının artması sebebiyle bu hitabın benimsendiği düşünülmektedir. Benzer şekilde erkek, karısının babasına da “caŋiniorim” (%46,6) geleneksel kullanımının hemen arkasından “abionim” (%45,4) sözcüğünü de tercih etmektedir (Kim, 2023, s. 31). İki kullanımın birbirine çok yakın oranlarda olması dikkat çekicidir.

Şimdilik revize edilen akrabalık hitaplarının gerçek hayattaki kullanım durumunu araştıran çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Bu sebeple 2018'deki önerilerin tamamen hayata geçirilip geçirilmediği hakkında kesin bir sonuç bulmak imkansızdır. Buna rağmen sınırlı da olsa 2018 sonrası kullanımlarla ilgili çıkarımlar yapabilmemize yardımcı olan veriler bunlardır.

Sonuç

Sonuç olarak hitaplar yalnızca dilsel bir araç değil aynı zamanda toplumla iç içe geçmiş kültürel ve toplumsal bir olgudur. Toplumun değer yargıları, doğruları, cinsiyetlere yüklediği anlam bütünüyle hitaplara yansımaktadır.

Bu çalışma, Korecedeki akrabalık hitapları ile Kore kadınının toplumsal statüsü arasındaki ilişkiyi ve modern Kore toplumunun bu hitaplarda kadının toplum ve ailedeki yerine dair geleneksel değerlere yaklaşımını incelemiştir. Yüz yıllarca Konfüçyüsçü anlayışla şekillenmiş Kore'de yaş ve toplumsal statüyle temellenen dikey hiyerarşi, erkek merkezli kültür gibi değerler ön plana çıkmıştır. Kültürel olarak kadın ve erkek arasında da bir hiyerarşi gözetilmiş bu da dile yansımıştır. Bu ataerkil bakış açısının kültürün aynası işlevini gören hitaplara ve akrabalık ilişkilerinin adlarına da olduğu gibi yansıdığı anlaşılmıştır. Özellikle aile içinde kadının ev içi işlerle, çocuk bakımıyla sorumlu olduğu geleneksel toplum anlayışı akrabalık hitaplarında da kadını daha aşağı bir statüye yerleştirmiştir. Yıllardır kullanılan akrabalık hitapları Kore kadınının toplumsal statüsündeki değişimi yansıtmakta yetersiz kalmaktadır. Erkeğin karısından ve kadının kocasından bahsederken kullandığı adlandırma sözcükleri bu durumun en somut örneklerindedir. Kadının ve erkeğin birbirlerinin kardeşlerine kullandıkları hitaplarda, evlendikten sonra kadının ve erkeğin kendi ailelerinden bahsederken kullanılan sözcüklerde kadın yönünden belirgin şekilde asimetrik kullanımlar olduğu anlaşılmıştır. Bütün bu kullanımlar akrabalık hitaplarıyla toplumda kadının statüsü arasında doğrudan bir ilişki olduğuna dair önemli bir bulgudur. Toplumun kadına bakış açısının akrabalık hitaplarındaki yansımalarıdır. Geleneksel olarak ataerkil, Konfüçyüsçü değerlerle yoğrulmuş Kore toplumunda kadın erkeğin gerisinde konumlandırılmış ve bu gerçeklik de hitaplara yansımıştır.

Araştırmanın yanıt aradığı bir diğer konu da modern Kore toplumunun bu asimetrik akrabalık hitaplarına bakış açısıdır. Son 50 yılda gerçekleşen endüstriyel ve ekonomik gelişim, toplumun geleneksel değerlerinde de aşınma yaratmıştır. Modernleşme süreciyle dünyaya yalnızca ekonomik olarak değil, kültürel olarak da entegre olabilen bir toplum haline gelen Kore toplumu Batılı ve evrensel değer

yargılarıyla bütünleşmiştir. Kadın ve erkeğe bakış değişmiş, geleneksel aile yapısı büyük bir dönüşüm yaşamıştır. Bu dönüşüm hala devam etmektedir. Modern toplumda kadınla erkek arasındaki toplumsal güç farkı hoş karşılanır bir durum olmaktan çıkmakta, aileler küçülmekte, kimi akrabalık ilişkileri yakınlaşmaktadır. Bu değişimlere paralel olarak modern Kore toplumunda bazı akrabalık terimlerinin cinsiyetçi bir anlam içerdiği düşünülmeye başlanmıştır. Halkla yürütülen anket çalışmaları göstermektedir ki özellikle halkın bir kesimi akrabalık hitapları ve Kore kadınının toplumdaki yeri arasındaki ilişkiden memnun değildir. Akrabalık hitaplarının kadını geleneksel roller içine hapsedtiğini dolayısıyla modern dünyaya ait olmadığını düşünmektedir. Ancak bu araştırmalarda bu rahatsızlığı duyan kesimin daha çok kadınlar ve genç yaşta kişiler olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla bazı akrabalık hitaplarının ataerkil unsurlar barındırdığı ve kadını statü olarak daha aşağıda konumlandığı kabul edilse de bu kabulün halkın bir kesimine ait olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle ileri yaş grubunun yeni değerleri hala tam anlamıyla benimseyemediği bu sebeple de mevcut hitaplardan rahatsız olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumun toplumda kadın her ne kadar erkeklerle eşit haklara sahip olsa da toplumsal eşitlik fikrinin tüm yaş gruplarına ve her iki cinsiyete de dağılmamış olmasıyla alakalı olduğu düşünülmektedir. Özetle kadının toplumdaki ve ailedeki yeri ile ilgili değişimler, toplumun bir kesiminde akrabalık hitaplarıyla ilgili ciddi bir rahatsızlık oluşmasına yol açmıştır.

Devlet, halkın rahatsızlığına akrabalık hitaplarındaki ayrımcı unsurlara alternatifler önererek yanıt vermeye çalışmıştır. 2018’de kadının ve erkeğin evlilik sonrası kendi aile bireyleri için kullandığı hitaplara yeni öneriler sunulmuştur. Bunun yanında eşlerin birbirlerinin kardeşlerine ve onların eşlerine kullandığı hitaplar için de yeni öneriler getirilmiştir. 2018’in hazırlanması devletin, kadının statüsündeki iyileşmenin dilde yerleşmesi konusundaki arzusunu ve kararlılığını göstermektedir. Ancak diğer taraftan tamamen eşitlikçi bir felsefeyle akrabalık hitaplarına alternatif sunma işine ancak 2018’de girişilmiş olması dikkat çekicidir. Oysa Kore kadınının toplumdaki yerinin değişmeye başlaması çalışmanın içinde ele alındığı gibi Donghak hareketi, aydınlanma dönemlerine kadar gitmektedir. Dolayısıyla hitaplardaki değişimin çok daha önceden ele alınması gerekmektedir. İlâveten, 2018 yenilikçi bir yaklaşım sergileyerek akrabalık hitaplarındaki asimetrik kısımları revize etmektedir; fakat revizelerin çoğu öneri mahiyetindedir. 2018’de “geleneksel” ve “mümkün” şeklinde iki kısım bulunur. Rahatsızlık yaratan pek çok hitabın hala kullanılıyor olmasından ötürü bunlar geleneksel başlığı altında bırakılmış ve bunlara “mümkün” başlığı altında makul ve eşitlikçi önerilerde

bulunulmuştur. Örneğin 2018'de kadının, küçük kayınbiraderinin eşine kullanılan hitaplara yeni öneriler getirirken bulunulan ortama dikkat edilmesi ve dinleyici açısından uzlaşma gerekliliği konularında uyarılarda bulunulmuştur. Dolayısıyla keskin bir değişim önerisinden ziyade yumuşak bir geçiş hedeflendiği ortadadır. Buna rağmen devletin akrabalık hitaplarını daha eşitlikçi bir zemine oturtma çabası bu kadar ataerkil bir geçmişe sahip, oldukça Konfüçyanist bir toplum olan Kore için kayda değer bir çalışmadır.

Araştırmanın son sorusu akrabalık hitaplarının gelecekte değişme olasılığı ile ilgilidir. 2018'den sonra halkın yeni akrabalık hitaplarına bakış açısını ölçen çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla şu ana kadar 2018'deki alternatiflerin halk nezdinde ne kadar yer bulduğuna dair kesin çıkarımlar yapmak mümkün değildir. Ancak 2018'in çıkarılmasından önce halkın bir kesiminden bu hitapların iyileştirilmesi ile ilgili talepler ve devlet tarafından 2018'in çeşitli mecralarda tanıtılma çabası göz önünde bulundurulduğunda önümüzdeki süreçte toplumun bu yeni terimleri kullanmaya meyilli olacağı öngörülmektedir. Toplum eşitlikçi hitaplar kullanmaya açıktır. Fakat burada not edilmesi gereken mevzu, ataerkil unsurlar taşıyan hitapların halkın tüm kesimlerinde aynı rahatsızlığı yaratmadığıdır. Özellikle bunların erkekler ve yaşlılar tarafından önemli bir sorun olarak değerlendirilmediği düşünüldüğünde değişimin tamamen yerleşmesinin uzun zaman alacağı kanaatine varılmıştır. 50 ve 60 yaş üstü bireyler geleneksel Kore değerlerine daha bağlı ve değişime gençler kadar açık değil. Bu durum henüz Kore toplumu açısından mevcut hitaplardan tamamen vazgeçmesinin mümkün olmadığı anlamına gelmektedir. Her ne kadar genç kuşağın alışkanlıkları ve dünya görüşü önceki kuşaklara göre büyük oranda değişmiş olsa da Kore hala ataerkil kültürün varlığını hissettirdiği bir ülkedir. Dolayısıyla akrabalık hitaplarının gelecekte değişme olasılığı mevcut olmakla birlikte bu değişim birkaç nesil sonra mümkün olabilecek gibi gözükmemektedir. Her şeye rağmen KDK, 2018'i yayınladıktan sonra buradaki değişiklikleri basın yayın organları aracılığıyla halka tanıtip kullanımının yaygınlaşmasını sağlamaya çalışmaktadır. Halkın talepleri ve devletin kurumlarının kadının toplumsal statüsünü iyileştirmeye çalışması ve bu iyileşmeyi dilde görünür kılmak için attığı adımlar birlikte değerlendirildiğinde gelecekte akrabalık hitaplarındaki kadına yönelik ayrımcı unsurların git gide daha az kullanılır hale gelme olasılığının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Kore toplumundaki kadının statüsü konusundaki değişen değerler şimdilik akrabalık hitaplarına sınırlı bir şekilde yansımıştır. Değişimin kalıcı hale gelmesi için toplumdaki kadına yönelik bakış açısının tam anlamıyla eşitlikçi bir yapıya kavuşması gerekmektedir.

Korecedeki akrabalık hitapları ile Kore kadınının toplumsal statüsü arasındaki ilişkiyi ve modern Kore toplumunun bu hitaplarda kadının toplum ve ailedeki yerine dair geleneksel değerlere yaklaşımını inceleyen bu çalışmada elde edilen bulgular, geleneksel cinsiyet rollerinin hâlâ etkili olduğunu, ancak modernleşmeyle birlikte değişim eğilimlerinin de arttığını göstermektedir. Çalışmanın, Kore'yi ve Koreceyi sosyolojik ve tarihsel açıdan inceleyen araştırmacılar için bir kaynak olacağı umut edilmektedir.

Kaynakça

- Altundağ, P. (2013). Shin Kyung Sook'un "Lütfen Anneme İyi Bak" Adlı Romanında Kadın Olgusu. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 53(2), 433-450.
- Cheon, S.Y. (2007). *Uri Mare Munhoa Çadgi (Dilimizdeki Kültürü Bulma)*. Seul: Hangu Munhoasa Publishing.
- Choi, J. S. (1995). *Hangu Congyo Iyagi (Kore Dinleri)*. Seul: Hanul.
- Chung, E. Y. (2015). *Korean Confucianism: Tradition and Modernity*. Seongnam: Academy of Korean Studies Press.
- e-NaraJipyo. (t.y.) *Ekonomik faaliyete katılan kadın nüfusu ve katılım oranı*. Erişim tarihi: 13.04.2024, https://www.index.go.kr/unity/potal/main/EachDtIPageDetail.do;jsessionid=bw47r6X8wn51WQJ1erZ4XKoxK6R0YI-DDtwtoh_x.node11?idx_cd=1572.
- Gökmen, M. E., ve Pala, M. (2019). "Lütfen Anneme İyi Bak" Bağlamında Korece Öğretiminde Yazınsal Eser Kullanımı Üzerine Bir Deneme. *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 94-109.
- Hofstede Insights. (t.y.). *Country Comparison Tool*. Erişim tarihi: 15.06.2023, <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison-tool?countries=south+korea>
- Jeong, E. K. (2021). Kore Kadınının Modernleşme Süreci ve Ulusal Hareketinin Tarihi. *Şarkiyat Mecmuası*, 38, 67-87.
- Ju, M.A. (2011). Yugyo Munhoava Hanguyo (Konfüçyanist Kültür ve Korece). *Kore-Çin İnsani Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 32, 181-206.

- Kadın ve Aile Bakanlığı. (2021). 4. Aile Araştırması Sonuç İlanı. Erişim tarihi: 08.08.2024,
https://sri.kostat.go.kr/boardDownload.es?bid=12074&list_no=419300&seq=1
- Kang, J. G. (2000). *Hyionde Hangug Sohöe İheva Cionmanğ (Çağdaş Kore Toplumunu Anlama ve Bakış Açısı)*. Paju: Hanul Books.
- Kang, H. H. (2007). A Study on Culture Instruction Based on Value. *The Language and Culture*, 3, 85-115.
- Kee, T.S. (2008). Influences of Confucianism on Korean Corporate Culture. *Asian Profüle*, 36(1), 9-20.
- Keskin, A. (2020). Millî Kültür Dil-Dünya Görüşünün Yansıması Olarak Hitaplar. *Karadeniz Araştırmaları*, 17(67). 763-797.
- Kim, G. (2021). Hangugsahöe Sıoyiol Cunğşi Munhoa: Givon, Dongin Mit Gyoyugciog Yusan. (Kore Toplumunun Hiyerarşi Odaklı Kültürü: Çıkışı, Çıkış Sebebi ve Eğitimsel Mirası). *Gyoyugsahöhagyiongu (Eğitimde Sosyolojik Araştırmalar)*, 31(4), 33-69.
- Kim, H. S. (2005). Gyosa Bubue Goange Byionhoae ddarın Hoçinğio Sayonğ Byionhoa (Öğretmen Çiftin İlişkisindeki Değişime Göre Hitap Şeklindeki Değişiklikler). Wang, H. S. (Ed.). *Hangug Sahöva Hoçinğio (Kore Toplumu ve Hitap)* içinde (s. 245-284). Youkrackbooks.
- Kim, J. I., Yang, A.G., Heo, H. R. ve Yu, H. O. (2001). Hangug Yiosionğ Gyoyuge Byionçion Goacionğ Yiongu (Kore'de Kadın Eğitiminin Dönüşümü Üzerine Araştırma). *Hangug Yiosionğ Cionğçeg Yionguwon Yiongubogio (Kore Kadın Politikaları Araştırma Enstitüsü Raporu)*. 220-16, 1-410.
- Kim vd. (2023). 2022 Gugio Sayonğ Şilte Cosa (2022 Yılı Korecenin Gerçek Kullanım Durumu Araştırması). Kore Dil Kurumu. Erişim Tarihi: 08.08.2024,
https://www.korean.go.kr/front/reportData/reportDataView.do?mn_id=207&searchOrder=years&report_seq=1118&pageIndex=1
- Kore Dil Kurumu. (2011). Pyocun Ionio Yeciöl. Kore Dil Kurumu Araştırma Merkezi.
- Kore Dil Kurumu. (1992). Pyocun Hoabiöb Hesiol. Kore Dil Kurumu Araştırma Merkezi.

- Kore Tarih Öğretmenleri Birliği. (2014). *Uluslararası Okurlar İçin Kore Tarihi*. (Ç. Çıdamlı, Çev.). Ankara: Nota Bene Yayınları.
- Köroğlu, H. (2009). 19. Yüzyılda Kore’de Batılılaşma Hareketi ve Kadının Statüsü. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(27), 183-199.
- Lee, I. S. (1994). *Sahöionuohag (Toplumdilbilim)*. Seul: Minimsa Publishing.
- Lee, Ç. G. (2010). Sıongnihage Doibgoa Hangug Gacogcedoe Byionhoa-Conghabcedoe Cıongçaggoa Bugehyolyıoncibdane Cocighoa Goacıong (Toplumsal cinsiyet teorisinin ortaya çıkışı ve Kore aile sisteminin dönüşümü - babasoylu sistemin kurulması ve baba akrabalık gruplarının örgütlenmesi). *Mincog Munhoa Nonçong (Etnik Kültür Derlemesi)*, 46, 105-137.
- Lee, H. H. (2019). [Pyocun Ionıo Yeciol](2011) Cıongbie Cenğcıomgoa Şilce-Gacog Gan Hoçingiova Ciçingiorıl Desanğiro (Ölçünlü Dilde Nezaket Kuralları 2011 Revizyonunun Başlıca Sorunları ve Uygulaması- Aile Arasındaki Hitap ve Adlandırmaları Üzerine). *Gugıogugmunhag (Kore Dili ve Edebiyatı)*, 187, 55-101.
- Lee, I. S. (2008). *Hangugö Munböb (Korece Dilbigisi)*. Seul: Seoul National University Publishing
- Lee, J. B. (2018). Hangugio Çincog Hoçingio Çegee Munceciomgoa Gesıon Banğhyang. *Iomunhak (Dilbilim)*, 141, 51-74.
- Na, Y. J. vd. (2017). Sahöcıog Sotongıl vihan Ionıo Şilte coşa (Toplumsal İletişim İçin Dil Kullanım Araştırması). Kore Dil Kurumu.
- Park, J. (2005), “Hangugo Hoçıno Çegeye (Korece Hitap Sistemi)”, Hankuk Sahöwa Hoçıno (Kore Toplum ve Hitap Sistemi). Dosoçulpan Yongrag
- Realmeter. (2019). ‘Doryionnim vs. Çıonam’ Hoçing, Sıongçabyıol anıda 50% vs Sıongçabyıol 32% (‘Doryionnim vs. Çıonam’ hitapları, Cinsiyet Ayrımcı Değil %50 ve Cinsiyet Ayrımcı %32). Erişim tarihi: 08.08.2024, <http://www.realmeter.net/%eb%8f%84%eb%a0%a8%eb%8b%98-vs-%ec%b2%98%eb%82%a8-%ed%98%b8%ec%b9%ad-%ec%84%b1%ec%b0%a8%eb%b3%84-%ec%95%84%eb%8b%88%eb%8b%a4-50-vs-%ec%84%b1%ec%b0%a8%eb%b3%84-32/>
- Seung-A, Y. (2019, October 4). *Survey on Perceptions of Family Names*. Hankook Research Weekly Report: Public Opinion, 46, 1-11. Erişim tarihi: 08.08.2024, https://hrcopinion.co.kr/report?board_name=board_5_2&order_by=fn_pid&order_type=desc&vid=46

- Sim, J. Y. (2013). Hangugio Beuca Gacog Hoçingę Munce mid Gesionbanggyangę dehan Yıongu (Korecede Eşlerin Aile Unvanlarının Sorunları ve Bunları İyileştirme Yolları Üzerine Bir Çalışma). *Hangughak Yıongu (Koreonoloji Araştırmaları)*, 44, 137-168.
- Statistics Korea. (2024). *Gyoyug Dangebyiol Namnyio Çühanğnyul (Eğitim Seviyesine Göre Kadın ve Erkek Öğrenci Okula Devam Oranları)*. Erişim Tarihi: 08.08.2024, <https://www.index.go.kr/unify/idx-info.do?idxCd=4245&clasCd=7>
- Statistics Korea. (2022). *Jangnaegaguchugye: 2020~2050 nyeon (Gelecekteki hane projeksiyonları: 2020-2050)*. Erişim tarihi: 08.08.2024, <https://kostat.go.kr/board.es?mid=a10301020600&bid=207>
- Türközü, G. (2009). *Korece ve Türkçe Arasındaki Benzerlikler Dil Kültür Bağıntısında Korece ve Türkçe*. Ankara: Lotus Yayın.
- Türközü, S. ve Ölçer, M. (2019). Korecenin Türkçe Romanizasyonu Üzerine Bir Çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(1), 9-29.
- Wang, H. S., Kim, H. S., Park, J. H., Kim, S. C., Chae S. Y., Kim, H. S. ve Lee, J. B. (2005). *Hangug Sahöva Hoçingio (Kore Toplumunu ve Hitaplar)*. Seul: Youkrackbooks.
- Yang, J. ve Lie, J. W. (2020). Has the collectivism of Koreans been changed? An exploratory study. *The Journal of the Korea Contents Association*, 20(12), 593-610.
- Yolsuzluk Karşıtı & İnsan Hakları Komisyonu ve Kore Dil Kurumu. (2018). *Şidee Madci anın Hoçingę, Gugminege Murossımnida (Çağa Uymayan Hitaplar, Halka Sorduk)*. Erişim tarihi: 08.08.2024, https://acrc.go.kr/synap/skin_v2022_21.10.1/doc.html?fn=20181101166cc97249a190&fno=%28181101%29%20%EC%8B%9C%EB%8C%80%EC%97%90%20%EB%A7%9E%EC%A7%80%20%EC%95%8A%EB%8A%94%20%ED%98%B8%EC%B9%AD%2C%20%EA%B5%AD%EB%AF%BC%EC%97%90%EA%B2%8C%20%EB%AC%BC%EC%97%88%EC%8A%B5%EB%8B%88%EB%8B%A4%20%28%EC%B5%9C%EC%A2%85%29.hwp&rs=/synapfile/4A/202311/
- Yoon, T. R. (1994). The Koreans, Their Culture and Personality, G. Yoon ve S. C. Choi (Ed.). *Psychology of the Korean People: Collectivism and Individualism* içinde (s. 15-26). Seul: Dong-A Publishing & Printing Co., Ltd.

Yu, E. (2011). *Türkiye'de kültür öğretimi temelinde yabancı dil olarak Korece öğretimi ve kültürlerarası uzmanlık* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Sözlükler:

Kore Dil Kurumu Standart Dil Sözlüğü. (2023). Hoçing (hitap). Erişim Tarihi: 08.08.2024,

<https://stdict.korean.go.kr/search/searchView.do?pageSize=10&searchKeyword=%ED%98%B8%EC%B9%AD%EC%96%B4>

Summary

The Korean people have preserved their culture since they first appeared on the stage of history thousands of years ago. Throughout history, certain values such as respect for elders, interpersonal hierarchy, family structure, male-centeredness, collectivism, and Confucianism have come to the forefront. In traditional Korean culture, respect for elders and parents is of great importance. In society, particularly in the workplace, it is considered natural to establish a hierarchy among siblings and students based on age. Within the family, deference to parents is taught from an early age, and an age-based hierarchy is established among family members. One of the main characteristics is that Korean society is highly collectivist. The teachings of Confucius were the official state ideology in the past leading to taking root of these values in the society and widely acceptance in also today's society. All these values that are important to Koreans are reflected in their language. Kinship terms function as a mirror of culture by reflecting traditions, values, society's perspective on life and human relations, and the social status of women.

The study consists of The Traditional Values, Family Values and Women in Korean Society, The Transformation in Traditional Values, Family Values and Women, Address Terms, General Features of Kinship Terms in Korean, Women in Kinship Terms: Asymmetry Between Genders, Viewpoint on the Kinship Terms of The Modern Society, State's Attitude Toward the Kinship Terms: Efforts To Systematize Etiquette In the Language, The Usage of the Revised Kinship Terms in Real Life and Conclusion.

The study first introduces kinship terms in Korean and lists their general characteristics. Then, patriarchal elements in kinship terms are revealed and the relationship between these and the social status of women are evaluated. In addition, the impact of the change in the male-centered perspective over the years on kinship terms is examined.

Document analysis method, one of the qualitative research methods, was used in the study. Today, the public's perspective on kinship terms is revealed based on surveys conducted by various organizations with the public. The steps taken by the state with regard to these discomforts are also deduced from the The National Institute of Korean Language 's guidelines regulating terms of addresses. Surveys conducted with the public indicate that society perceives an imbalance in the terms used by women to address their husbands' siblings, which is seen as disadvantageous to women and causes discomfort. A woman addresses her husband's siblings with respect, whereas the man refers to his wife's siblings without any expression of respect.

It should be noted that these patriarchal elements cause discomfort only in a certain part of the population. Individuals in their 50s and 60s did not express any discomfort with patriarchal elements in kinship terms. When analyzed by gender, it was also found that women were the only gender who feel uncomfortable with the use of kinship terms. These and similar elements were identified as a result of the examination of the survey documents. The study further examines the government's approach to kinship terms, which focuses on eliminating patriarchal, discriminatory, and discomforting elements directed toward women.

The guidelines published by The National Institute of Korean Language in 2018, titled Language Policies Research for Social Communication - Focusing on Courtesy Rules in Standard Language, revealed an egalitarian approach to kinship terms. However, it is also clear that the state is not aiming for a rapid and drastic change in kinship terms. The new terms in these guidelines are only suggestions. They are recommended if the use of the new terms will not cause unrest within the family.

The adoption of these new terms by the public following the 2018 recommendations was also examined through an analysis of survey results. Most of the respondents mentioned that they have not started to implement the new recommendations in real life, but intend to do so in the future.

To date, research on the adoption of new terms has been quite limited. However, it is anticipated that patriarchal elements in kinship terms will see a decline in use over the next few decades, if not fully eliminated today. This is partly due to younger generations increasingly recognizing the subordinate position of women in these terms, as well as the state's growing commitment to promoting equality in language. As Korean society continues to modernize and embrace more egalitarian views, the transformation of these kinship terms becomes both necessary and inevitable. The state's role in facilitating this change is crucial, as language reform can significantly influence societal perceptions and contribute to the broader movement towards gender equality.